
LATÍN, GREGO E CULTURA CLÁSICA.

Programación curso 2019/20.

Departamento de Linguas Clásicas do IES 12 de Outubro.

ÍNDICE

ÍNDICE	2
INTRODUCCIÓN	4
Contextualización	4
Profesorado	5
O noso espazo na rede	5
O estudo das linguas e cultura clásica	6
Obxectivos xerais	6
Tratamento dos temas transversais	7
LATÍN 4º DE E.S.O.	8
Contribución ao desenvolvemento das competencias clave	8
Obxectivos	9
Concreción dos estándares de aprendizaxe	9
Secuenciación e temporalización dos contidos	13
Estándares e porcentaxes	17
Metodoloxía e actividades complementarias	22
Instrumentos e procedementos de avaliación	22
Criterios de avaliación	22
Actividades de recuperación	23
Reforzos para lograr a recuperación	23
Tratamento do fomento da lectura	23
Medidas de atención á diversidade	24
LATÍN 1º DE BACHARELATO	25
Introdución	25
Obxectivos	25
Concreción dos estándares de aprendizaxe	26
Secuenciación e temporalización dos contidos	31
Estándares e porcentaxes	31
Metodoloxía e actividades complementarias	36

Instrumentos e procedementos de avaliación	37
Criterios de avaliación	37
Actividades de recuperación	38
Reforzos para lograr a recuperación	38
Tratamento do fomento da lectura	38
Medidas de atención á diversidade	39
LATÍN 2º DE BACHARELATO	40
Obxectivos	40
Concreción dos estándares de aprendizaxe	40
Secuenciación e temporalización dos contidos	43
Estándares e porcentaxes	47
Metodoloxía e actividades complementarias	47
Instrumentos e procedementos de avaliación	47
Criterios de avaliación	48
Actividades de recuperación	49
Criterios de promoción	49
Tratamento do fomento da lectura	49
Medidas de atención á diversidade	49
GREGO 1º DE BACHARELATO	51
Introdución	51
Obxectivos	51
Concreción dos estándares de aprendizaxe	51
Secuenciación e temporalización dos contidos	58
Estándares e porcentaxes	58
Metodoloxía e actividades complementarias	61
Instrumentos e procedementos de avaliación	62
Criterios de avaliación	62
Actividades de recuperación	63
Reforzos para lograr a recuperación	63
Tratamento do fomento da lectura	63
Medidas de atención á diversidade	64

GREGO 2º DE BACHARELATO	65
Introdución	65
Obxectivos	65
Concreción dos estándares de aprendizaxe	65
Secuenciación e temporalización dos contidos	68
Estándares e porcentaxes	68
Metodoloxía e actividades complementarias	71
Instrumentos e procedementos de avaliación	71
Criterios de avaliación	72
Actividades de recuperación	73
Reforzos para lograr a recuperación	73
Tratamento do fomento da lectura	73
Medidas de atención á diversidade	
CULTURA CLÁSICA 3ºESO	74
Introdución	74
Obxectivos	77
Concreción dos estándares de aprendizaxe	76
Secuenciación e temporalización dos contidos	83
Estándares e porcentaxes	86
Metodoloxía e actividades complementarias	87
Instrumentos e procedementos de avaliación	86
Criterios de avaliación	86
Actividades de recuperación	87
Reforzos para lograr a recuperación	87
Tratamento do fomento da lectura	87
Medidas de atención á diversidade	88
CRITERIOS DE AVALIACIÓN. CONTIDOS MÍNIMOS. LATÍN 4º ESO	89
CRITERIOS DE AVALIACIÓN. CONTIDOS MÍNIMOS. LATÍN 1º DE BACHARELATO	90

CRITERIOS DE AVALIACIÓN. CONTIDOS MÍNIMOS. LATÍN 2º DE BACHARELATO	91
Instrumentos e procedimientos de avaliación	92
Modelo de rúbrica para avaliar o proceso	93

INTRODUCCIÓN

Contextualización

O "12 de outubro" foi inaugurado **no ano 1953** co nome de "*Taller Escuela Sindical de Formación Profesional 12 de Octubre*". Este nome fai referencia a festividade que recorda os acontecementos históricos do descubrimento de América no ano 1492 e coincide coa data da inauguración oficial: o 12 de outubro de 1953. Foi, polo tanto, un centro pioneiro na formación profesional en toda a provincia ourensá, cando so existía o actual "Otero Pedrayo" no ensino secundario.

Atópase situado no cerne do barrio de "**A Ponte**", ocupando o solar da antiga estación ferroviaria antes de terse trasladado o lugar que ocupa na actualidade. Este Centro sempre estivo adicado as ensinanzas de formación profesional, ata o ano 1992 no que se implantou a LOXSE, momento no que se incorporaron estudos de ESO e bacharelato, primeiro como experiencia piloto e posteriormente de forma definitiva.

Na actualidade os estudos de ESO e bacharelato comparten espacio e aprendizaxe cos ciclos de grao medio e superior de electricidade, metal e imaxe persoal.

O IES 12 de Outubro de Ourense ofrece para o curso 2019-20 as seguintes modalidades:

ENSINANZAS

Ciclos Formativos

[CS Estética integral e benestar](#)

[CS Sistemas electrotécnicos e automatizados](#)

[CS Programación da produción en fabricación mecánica](#)

[CM Peiteado e cosmética capilar](#)

[CS Estética integral e benestar](#)

[Ciclo Medio de Estética Persoal Decorativa \(LOXSE\)](#)

[CM Instalacións eléctricas e automáticas](#)

[CS Sistemas electrotécnicos e automatizados](#)

[CM Mecanizado](#)

[CS Programación da produción en fabricación mecánica](#)

E.S.O. (Educación Secundaria Obrigatoria)

[1º ESO](#)

[2º ESO](#)

[3º ESO](#)

[4º ESO](#)

Bacharelato

[1º BACHARELATO](#)

[2º BACHARELATO](#)

O noso espazo na rede

O NOSO CENTRO: <http://www.edu.xunta.gal/centros/ies12outubro/taxonomy/term/78>

LINGUAS CLÁSICAS: <http://www.edu.xunta.gal/centros/ies12outubro/taxonomy/term/19>

Profesorado

Ana B. Díaz Portas (Xefa de Departamento)	
Cultura Clásica 3º ESO B	10 ALUMNOS
Latín 4º ESO	18 ALUMNOS
Latín I Bacharelato B	9 ALUMNOS
Grego I Bacharelato B	9 ALUMNOS
Grego II Bacharelato B	10 ALUMNOS

María José Saco Rivera (Profesora de Latín e Xefa de Estudios)

Latín II Bacharelato B

10 ALUMNOS

O estudo das linguas e cultura clásica

O estudo do latín e o grego como linguas flexivas proporciona mediante a comparación unha sólida base científica para o estudo e o perfeccionamento progresivo no manexo doutras linguas.

As dúas linguas, logo de adquiridos uns mínimos coñecementos sobre os seus mecanismos morfosintácticos e o seu léxico, permiten entender as linguas romances como resultado dunha evolución e atopar paralelismos entre elas que axuden no seu estudo.

O estudo da orixe e a evolución do latín ás linguas romances proporcionalle ao alumnado os instrumentos necesarios para comprender e analizar os procesos de cambios fonéticos, morfosintácticos e semánticos que deron lugar aos procedementos que rexen hoxe as súas linguas, e axuda a incrementar de xeito notable o seu léxico. A reflexión sobre o léxico coñecido, tanto de orixe latina como grega, a adquisición de novas palabras e a comprensión das estruturas da lingua latina e grega interveñen de xeito notable no uso máis eficaz da lingua propia como instrumento de aprendizaxe, comunicación e interpretación da realidade.

Obxectivos xerais

Conseguir no alumno unha visión interdisciplinar e global da educación como formación e non como simple aprendizaxe de datos clasificados segundo materias distintas. As linguas clásicas préstanse a isto pola gran cantidade de referencias históricas, filosóficas, culturais, xeográficas ou incluso científicas que poden proporcionar.

É posible dividir este obxectivo xeral noutros varios:

- Afianzamento definitivo dos coñecementos lingüísticos dos alumnos mediante a aprendizaxe e afondamento nos contidos gramaticais da lingua latina e grega e o

establecemento das relacións que existen entre ditas linguas e as actuais, máis concretamente o galego e o castelán.

- Lograr que no alumno apareza o hábito de entroncar as ensinanzas lingüísticas cos elementos culturais que se lle van explicando e a translación dos mesmos, na medida da súa pertinencia ao seu entorno concreto.
- Coñecemento da Historia, Cultura e Institucións da Antigüidade Latina e Grega, a través da comprobación da súa vixencia no mundo actual.
- Achegamento á mentalidade colectiva, á relixión e á filosofía do mundo clásico co fin de poder observar a súa transmisión a través dos séculos.

Tratamento dos temas transversais

Os contidos englobados baixo a denominación de “Temas Transversais” trátanse, en maior ou menor medida, ó longo de todo o curso e en todos os niveis. Por outro lado, determinados temas transversais aparecen reflectidos de maneira específica en certos bloques de contidos:

- Educación moral e cívica. O estudio da organización social, política e relixiosa de Roma e Grecia permite abordar o tema dende un punto de vista crítico (loitas sociais, liberdade de culto, dereitos e deberes do cidadán, participación na vida política e relixiosa...)
- Educación para a paz. A análise crítica do espírito militarista e imperialista que caracterizou ó pobo romano, debe constituír o punto de partida para desenvolver no alumnado unha actitude tolerante e non violenta. A Historia de Roma e Grecia abonda en exemplos para chegar a este mesmo obxectivo.
- Educación para a igualdade. A análise crítica das estruturas sociais e familiares da Antigüidade Clásica propiciará o desenvolvemento dunha actitude de respecto cara calquera individuo, independentemente do seu sexo, raza, ideoloxía ou crenza.
- Educación para a saúde. Intentarase inculcar no alumnado o concepto integral da saúde como benestar físico e mental, a través dos costumes hixiénicos e alimenticios dos gregos, herdados en gran medida polo mundo romano.
- Educación para Europa. Procurarase desenvolver no alumnado a conciencia de identidade europea a partir do coñecemento da herdanza lingüística, histórica e cultural legada polo Mundo Clásico ao mundo occidental.

LATÍN 4º DE ESO

Lexislación de referencia

- *Decreto 86/2015 do 25 de xuño polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato da Comunidade Autónoma de Galicia*
- *Resolución do 27 de xullo de 2015, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións no curso académico 2015/16 para a implantación do currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia.*

Contribución ao desenvolvemento das competencias clave

A principal finalidade da materia de Latín na etapa da ESO é introducir ao alumnado no coñecemento dos aspectos esenciais da lingua e cultura latinas, dentro do marco que coñecemos como herdanza clásica.

Esta perspectiva está tamén presente no currículo de bacharelato, pero esta etapa educativa precisa un estudo máis profundo da lingua, debido ao seu potencial indubidable no incremento da competencia lingüística no alumnado, e en concreto nas linguas utilizadas na nosa Comunidade, ademais de proporcionar unha base sólida para o manexo doutras linguas.

É moi recomendable comezar o estudo do Latín cun método natural na ESO, pero xa no bacharelato debe aspirarse a un estudo máis pormenorizado. O obxectivo último da lectura, comprensión e interpretación dos textos clásicos é a situación idónea para abordar os diferentes aspectos da civilización latina.

Resulta obvio que a **comunicación lingüística** é a competencia clave que máis presenza terá na materia de Latín, xa que o estudo da Lingua Latina, da súa orixe e evolución, do seu funcionamento interno, do seu léxico e dos seus textos redundará sen dúbida nun maior coñecemento e dominio das linguas propias e tamén doutras linguas.

O labor de tradución é un exercicio intelectual completo que impulsa a **competencia clave de aprender a aprender**. O traballo de lectura, interpretación e comentario dos textos da etapa do bacharelato ocupará a meirande parte do tempo lectivo.

A **competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía** poden tamén traballarse nunha materia de Humanidades, sobre todo no ámbito da actividade humana, e nas pegadas da civilización latina na educación, urbanismo e arte.

O proceso de busca de información na rede e a súa selección e utilización responsable, guiados polo profesor axuda a reforzar a **competencia dixital**. Ademais no traballo diario, a utilización dos medios informáticos será unha práctica inescusable.

As **competencias sociais e cívicas** poden ser traballadas particularmente nos bloques referidos á civilización, sen perder de vista que a civilización latina é berce da Europa actual. Por iso os conceptos democracia, xustiza, igualdade, cidadanía e diversidade, poden ser comparados e incorporados mediante o estudo do mundo antigo.

Os contidos de literatura latina e das artes plásticas e sobre todo a romanización de Hispania e Gallaecia fai que se desenvolva a **competencia en conciencia e expresión cultural**, sendo o obxectivo primordial recoñecer as manifestacións culturais do mundo antigo e as súas pegadas no mundo actual e no contexto particular do alumnado como patrimonio dos pobos.

A **competencia que traballa o sentido da iniciativa e o espírito emprendedor** estará presente sobre todo nos bloques de contidos non lingüísticos, para aproveitar a metodoloxía do traballo en grupo de xeito responsable e proactivo.

Obxectivos

- I. Comprender textos latinos en contextos onde o sentido sexa facilmente deducible.
- II. Identificar e relacionar elementos morfolóxicos, sintácticos e léxicos da lingua latina que permitan a análise e a tradución de textos sinxelos.
- III. Desenvolver os hábitos de organización, traballo e disciplina no estudo a partir dos mecanismos de estruturación mental que implica o proceso de análise e tradución de textos latinos.
- IV. Mellorar a lectura comprensiva e a expresión oral e escrita mediante o coñecemento do vocabulario e as estruturas gramaticais latinas.
- V. Coñecer a orixe e evolución das linguas romances para valorar os trazos comúns e a diversidade lingüística como mostra da riqueza cultural dos pobos de Europa.
- VI. Utilizar as regras fundamentais de evolución fonética do latín ás linguas romances e identificar palabras patrimoniais, cultismos e expresións latinas en diferentes contextos lingüísticos.
- VII. Entender o significado do léxico común de orixe grecolatina da propia lingua e comprender vocabulario culto, científico e técnico a partir dos seus compoñentes etimolóxicos.
- VIII. Reflexionar sobre os elementos formais e as estruturas lingüísticas das linguas romances coñecidas polo alumno, a través da comparación co latín, modelo de lingua flexiva.
- IX. Coñecer os aspectos relevantes da cultura e da civilización romanas, utilizando diversas fontes de información e diferentes soportes, para identificar e valorar a súa continuidade no noso patrimonio cultural, artístico e institucional.
- X. Coñecer os xéneros literarios latinos máis importantes.

Concreción dos estándares de aprendizaxe

Concreción dos estándares de aprendizaxe avaliáveis que forman parte dos perfís competenciais para os alumnos de Latín de 4º de E.S.O.

Estándares de aprendizaxe LATÍN 4º de E.S.O.	Competencias Clave
Bloque 1. O latín, orixe das linguas romances	
LAB1.1.1. Sinala sobre un mapa o marco xeográfico no que se sitúa en distintos períodos a civilización romana, delimitando o seu ámbito de influencia e situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.	CMCCT, CCEC, CAA, CD, CSC
LAB.1.2.1. Define o indoeuropeo e reconece as linguas indoeuropeas e as súas familias, delimitando nun mapa a zona de orixe e as zonas de expansión.	CD, CAA, CMCCT

Estándares de aprendizaxe LATÍN 4º de E.S.O.	Competencias Clave
Bloque 1. O latín, orixe das linguas romances	
LAB.1.3.1. Identifica as linguas que se falan actualmente en Europa, diferenciando pola súa orixe entre indoeuropeas e non indoeuropeas, clasifica as primeiras en familias lingüísticas e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.	CSC, CAA,CD
LAB1.4.1. Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe as romances e as non romances, e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.	CSC, CAA,CD
LAB.1.5.1. Identifica e diferencia palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos, en relación co termo de orixe.	CCL, CAA
LAB.1.6.1. Realiza evolucións de ermos latinos ao galego e ao castelán aplicando as regras fonéticas de evolución.	CCL, CAA
Bloque 2. Sistema da lingua latina: elementos básicos	
LAB2.1.1. Recoñece diferentes tipos de escritura e clasifícaos consonte a súa natureza e a súa función.	CD, CCEC
LAB2.2.1. Explica a orixe do alfabeto de diferentes linguas partindo do abecedario latino, sinala as principais adaptacións que se producen en cada unha delas, recoñece os tipos de alfabetos usados actualmente en Europa e relaciona cada un coas linguas que os empregan.	CAA, CD
LAB2.3.1. Le en voz alta textos latinos de certa extensión coa pronuncia correcta.	☐CCL
Bloque 3. Morfoloxía	
LAB3.1.1. Descompón palabras nos seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e morfemas, e servíndose destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma.	CMCCT, CCL
LAB3.2.1. Distingue palabras variables e invariables, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.	CAA, CCL
LAB3.3.1. Define o concepto de declinación e conxugación.	CAA, CCL
LAB3.4.1. Enuncia correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distíngueos a partir do seu enunciado e clasifícaos segundo a súa categoría e a súa declinación.	CD, CCL

Bloque 3. Morfoloxía

LAB3.4.2. Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente.	CCL, ☐ CAA
LAB3.5.1. Identifica as conjugacións verbais latinas e clasifica os verbos segundo a súa conjugación a partir do seu enunciado.	CAA, ☐ CCL
LAB3.5.2. Coñece e identifica as formas que compoñen o enunciado dos verbos de paradigmas regulares e reconece a partir destas os modelos de conjugación.	CCL, CAA
LAB3.6.1. Identifica correctamente as principais formas derivadas de cada tema verbal latino: en voz activa o modo indicativo, tanto do tema de presente como do tema de perfecto; en pasiva, o presente, o pretérito imperfecto, o futuro imperfecto e o pretérito perfecto de indicativo.	CAA, CCL
LAB3.6.2. Cambia de voz as formas dos tempos verbais do presente, pretérito imperfecto, futuro imperfecto e pretérito perfecto de indicativo.	CCL
LAB3.6.3. Identifica formas non persoais do verbo, como o infinitivo de presente activo e o participio de perfecto.	☐CAA, CCL
LAB3.6.4. Traduce correctamente ao galego e ao castelán diferentes formas verbais latinas.	CCL

Bloque 4. Sintaxe

LAB4.1.1. Analiza morfolóxica e sintacticamente frases e textos adaptados, identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións na oración.	☐ CMCCT
LAB4.2.1. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, e explica as principais funcións que realizan dentro da oración.	CAA, CCL
LAB4.2.2. Traduce correctamente á súa lingua os casos latinos presentes nos textos e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.	CCL
LAB4.3.1. Reconece nos textos as regras e a concordancia latina, e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.	CCL
LAB4.4.1. Compara e clasifica tipos de oracións simples, e identifica as súas características.	CMCCT, CCA, CCL
LAB4.5.1. Compara e clasifica tipos de oracións compostas, e diferéncias das oracións simples.	CAA, CMCCT, CCL
LAB4.6.1. Reconece, dentro de frases e textos sinxelos, as construcións de infinitivo e participio máis transparentes, e analízalas e tradúceas correctamente.	CCL

Bloque 5. Roma: historia, cultura e civilización	
LAB5.1.1. Distingue as etapas da historia de Roma e explica os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras.	CSC, CSIEE, CD
LAB5.1.2. Sabe enmarcar determinados feitos históricos no período histórico correspondente.	CAA, CCEC, CSC
LAB5.1.3. Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan fitos históricos salientables, consultando diferentes fontes de información.	CD, CAA, CMCCT
LAB5.1.4. Describe algúns dos principais fitos históricos da civilización latina, e explica a grandes liñas as circunstancias en que teñen lugar e as súas principais consecuencias.	CSC, CCEC, CCL
LAB5.2.1. Describe os trazos esenciais que caracterizan as sucesivas formas de organización do sistema político romano.	CSIEE, CSC, CCL
LAB5.2.2. Describe a organización da sociedade romana e explica as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha delas, en comparación cos actuais.	CSIEE, CSC, CCEC, CCL
LAB5.3.1. Identifica e explica os papeis que desempeña dentro da familia cada un dos seus membros, e analiza a través deles os estereotipos culturais da época en comparación cos actuais.	CSC, CCEC, CCL
LAB5.4.1. Identifica os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinala os trazos que os caracterizan e establece relacións entre os deuses máis importantes.	CCEC, CCL, CD
LAB5.5.1. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, e sinala as semellanzas e as principais diferenzas que se observan entre ambos os tratamentos.	CAA, CCEC, CD
LAB5.6.1. Distingue e describe o modo de vida en Roma no ámbito privado, analizando os tipos de vivenda, alimentación, vestimenta e coidado persoal e contrástaos cos da actualidade.	CD, CCEC, CSC, CCL, CSIEE, CCL, CAA
LAB5.7.1. Describe as características dos tipos de espectáculos públicos celebrados no teatro, no circo e no anfiteatro, valora o seu mantemento no mundo actual e sitúa nun mapa os teatros, os circos e os anfiteatros conservados máis importantes.	CSC, CSIEE, CCL, CMCCT, CCEC

Bloque 6. Textos

LAB6.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de frases de dificultade graduada e textos adaptados, para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión.	CCL, CAA
---	----------

Bloque 6. Textos

LAB6.2.1. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de forma global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.	CCL, CAA
LAB6.3.1. Utiliza correctamente os manuais e o dicionario, analizando a información que proporcionan, para traducir pequenos textos.	CCL, CAA
LAB6.4.1. Realiza comentarios sobre determinados aspectos culturais presentes nos textos seleccionados, aplicando para iso os coñecementos adquiridos previamente nesta ou noutras materias.	CCEC, CCL
LAB6.4.2. Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes.	CMCCT, CD, CCL
LAB6.5.1. Redacta frases sinxelas ou pequenos textos en latín sobre un tema proposto.	CCL
LAB6.6.1. Mantén un sinxelo diálogo en latín sobre a base dun tema previamente acordado.	CCL

Bloque 7. Léxico

LAB7.1.1. Deduce o significado de termos latinos non estudados, partindo do contexto ou de palabras da lingua propia.	CAA, CCL
LAB7.1.2. Identifica e explica as palabras transparentes e de maior frecuencia.	CD, CAA
LAB7.2.1. Identifica e explica os principais prefixos e sufixos, analizando o seu mantemento na propia lingua.	CMCCT, CCL
LAB7.3.1. Identifica a etimoloxía de palabras de léxico común da lingua propia e explica a partir desta o seu significado.	CCL
LAB7.4.1. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual e sabe empregalas no seu contexto axeitado, cando se expresa na súa propia lingua.	CD, CSC, CCEC, CCL

Secuenciación e temporalización dos contidos

Contidos Primeira avaliación LATÍN 4º de E.S.O.	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
--	------------	-----	------------	-------------------

Contidos Primeira avaliación LATÍN 4º de E.S.O.	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
B1.1. Marco xeográfico da lingua.	Tema 1	Setembro	1	Elaboración mapa imperio romano.
B2.1. Orixes da escritura. Sistemas de escritura.	Tema 1	Setembro	2	Cuestións sobre a orixe e sistemas de escritura.
B2.2. Orixes do alfabeto latino. Acentuación. Números romanos B2.3. Pronuncia do latín.	Tema 1	Setembro	3	Probas de lectura. Cuestións sobre o alfabeto Cuestionario "A escritura. O alfabeto. O indoeuropeo".
B1.2. O indoeuropeo. Linguas indoeuropeas e familias lingüísticas.	Tema 1	Setembro	4	Traballo Web + exposición aula Cuestións sobre o indoeuropeo Cuestionario "A escritura. O alfabeto. O indoeuropeo".
B3.1. Formantes das palabras. B3.2. Tipos de palabras: variables e invariables. B3.3. Concepto de declinación e conxugación. B3.4. Flexión nominal e pronominal: substantivos, adxectivos e pronomes. B3.5. Flexión verbal. □B4.1. Elementos da oración. B4.2. Casos latinos. B4.3. Concordancia. B4.4. Oración simple: oracións atributivas e predicativas. B4.5. Oración composta: oracións coordinadas.	Temas 2/3	Setembro- Decembro	6	Examen tipo actividades de clase sobre "O latín lingua flexiva"
B5.1. Períodos da historia de Roma. B5.2. Organización política e social de Roma.	Temas 2/3	Novembro- decembro	6	Traballo Web e preguntas.

Contidos Primeira avaliación LATÍN 4º de E.S.O.	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
B6.1. Análise morfolóxica e sintáctica. Primeira e segunda declinación. Adxectivos.	Temas 1-4	Setembro- Outubro	2+3	Preguntas, traducións, e exame con cuestións tipo modelo en clase.
B6.2. Comparación das estruturas latinas coas das linguas propias.		Outubro	3+4	
B6.3. Iniciación ás técnicas de tradución.		Novembro	6	
B6.4. Lectura comprensiva de textos latinos orixinais, adaptados ou traducidos.		Decembro		
B6.5. Producción de pequenos textos propios en lingua latina.				
Pervivencia do legado latino (novas web)	Temas 1-4	Setembro- decembro	1 (posta en común)	Traballo web e exposición na Aula.

Contidos Segunda avaliación LATÍN 4º de E.S.O.	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
B1.3. Linguas de España: linguas romances e non romances.	Tema 4	xaneiro	5	Cuestionario “Orixe e evolución do latín” Comparación de linguas.
B1.4. Palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.	Tema 5	febreiro	3	Cuestionario e exemplos prácticos.
B7.3. Locucións latinas de uso actual.	Todos os temas.	febreiro - marzo	3	Traballo sobre búsqueda en prensa e pregunta nas probas de examen.
B5.6. Espectáculos públicos: teatro, circo e anfiteatro.	Tema 6	xaneiro - marzo	9	Traballo Web + exposición aula Mapa conceptual “Espectáculos públicos” Cuestionario “Espectáculos públicos”
B6.4. Lectura comprensiva de textos latinos orixinais, adaptados ou traducidos.	Libros teatro	marzo - abril		Lectura dunha obra de Plauto e asistencia a unha representación teatral.

Contidos Segunda avaliación LATÍN 4º de E.S.O.	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
<p>B3.4. Flexión nominal (terceira, cuarta e quinta declinación) e pronominal: substantivos, adxectivos e pronomes.</p> <p>B3.5. Flexión verbal: presente, imperfecto e futuro.</p> <p>□B4.1. Elementos da oración.</p> <p>B4.2. Casos latinos.</p> <p>B4.3. Concordancia.</p> <p>B4.4. Oración simple: oracións atributivas e predicativas.</p> <p>B4.5. Oración composta: oracións coordinadas.</p> <p>B4.6. Construcións de infinitivo e de participio máis transparentes.</p> <p>B6.1. Análise morfolóxica e sintáctica.</p> <p>B6.2. Comparación das estruturas latinas coas das linguas propias.</p> <p>B6.3. Iniciación ás técnicas de tradución.</p> <p>B6.4. Lectura comprensiva de textos latinos orixinais, adaptados ou traducidos.</p> <p>B6.5. Producción de pequenos textos propios en lingua latina.</p>	Tema 5 Tema 6 Tema 7	xaneiro febreiro - marzo	3+3 3+4	Coñecer as declinación. Tradución de frases sinxelas. Coñecemento dos verbos en latín, galego e castelán. Probas orais e escritas. Traballo de casa e da aula. Páxinas web con xogos interactivos.
Pervivencia do legado latino (novas web)	Todo o trimestre	xaneiro - marzo	1 (posta en común)	Traballo web e exposición na Aula.

Contidos Terceira avaliación LATÍN 4º de E.S.O.	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
B7.1. Vocabulario básico latino: léxico transparente; palabras de maior frecuencia.	Abril	abril	3	Actividade Pictionary
B7.2. Composición e derivación culta: lexemas, prefixos e sufixos.		maio	3	Cuestionario sobre evolución de palabras e palabras que procedan do latín

Contidos Terceira avaliación LATÍN 4º de E.S.O.	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
B5.5. Vida cotiá: vivenda, alimentación e indumentaria.	Tema 8 Tema 9 Tema 10	abril - maio	9	Traballo Web + exposición aula Mapa conceptual Cuestións sinxelas sobre o tema.
B5.3. A familia romana.				
B5.4. Mitoloxía e relixión.			5	Mapa conceptual "Mitoloxía" Cuestionario.
B3.4. Flexión nominal e pronominal: substantivos, adxectivos e pronomes. B3.5. Flexión verbal. □B4.1. Elementos da oración. B4.2. Casos latinos. B4.3. Concordancia. B4.4. Oración simple: oracións atributivas e predicativas. B4.5. Oración composta: oracións coordinadas. B4.6. Construcións de infinitivo e de participio máis transparentes.		abril - maio maio	3+3 4	Traballo diario. Controles morfoloxía na Aula. Tradución e análise sintáctica. Comparación de linguas. Coñecemento das técnicas de tradución. Probas de relacionar.
B6.1. Análise morfolóxica e sintáctica. B6.2. Comparación das estruturas latinas coas das linguas propias. B6.3. Iniciación ás técnicas de tradución. B6.4. Lectura comprensiva de textos latinos orixinais, adaptados ou traducidos. B6.5. Producción de pequenos textos propios en lingua latina.				
Pervivencia do legado latino (novas web)	Web	abril - xuño	1 (posta en común)	Traballo web e exposición na Aula.

Estándares e porcentaxes

Bloque 1: O latín, orixe das linguas romances.

-
- 1.1. Localiza nun mapa o marco xeográfico en que ten lugar o nacemento da lingua latina e a súa expansión.
 - 2.1. Explica a orixe da lingua latina e a relación coas outras linguas da familia indoeuropea.
 - 2.2. Enumera e localiza nun mapa as principais ramas da familia das linguas indoeuropeas.
 - 3.1. Explica o concepto de familia lingüística.
 - 3.2. Define o concepto de indoeuropeo e explica o proceso de creación do termo.
 - 4.1. Establece a filiación das linguas de Europa delimitando nun mapa a zona de orixe e zonas de expansión.
 - 5.1. Coñece as etapas da evolución da lingua latina.
 - 6.1. Identifica a escritura e a evolución dos caracteres do alfabeto.
 - 7.1. Coñece a pronuncia do latín e utiliza algunhas palabras e expresións básicas.
 - 8.1. Sitúa nun mapa as linguas que xurden do latín.

Bloque 2: Sistema da lingua latina. Elementos básicos

- 1.1. Recoñece diferentes tipos de escritura segundo a súa orixe e tipoloxía e describindo os trazos que distinguen a uns doutros.
- 2.1. Explica a orixe do alfabeto e describe a evolución dos seus signos a partir da adaptación dos signos do alfabeto fenicio.
- 2.2. Explica a orixe e a evolución dos sistemas de escritura de diferentes linguas, partindo do alfabeto, e sinala as adaptacións que se producen en cada unha delas.
- 3.1. Identifica e nomea correctamente os caracteres que forman o alfabeto latino, a súa pronuncia e as diferencias co noso alfabeto.
- 4.1. Sitúa todos os fonemas da lingua latina no cadro clasificatorio dos fonemas e sabe describilos desde o punto e o modo de articulación.
- 5.1. Coñece as normas de transcripción de termos gregos ao latín e de aí ao galego e ao castelán para razoara ortografía dos helenismos en inglés e francés.
- 6.1. Coñece as principais cuestións sobre pronunciación e acentuación en latín.

Bloque 3: Morfoloxía

- 1.1. Distingue unha lingua flexiva doutra non flexiva.
- 2.1. Distingue palabras variables e invariables, explica as características que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.
- 3.1. Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e afixos, e buscando exemplos doutros termos nos que estean presentes.
- 4.1. Enuncia correctamente diversos tipos de palabras en latín, distinguíndoos a partir do seu enunciado e clasificándoos segundo a súa categoría e declinación.
- 5.1. Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente.
- 5.2. Analiza desde o punto de vista morfolóxico substantivos, adxectivos, determinantes e sintagmas de concordancia, e tradúceos correctamente ao galego e/ou ao castelán.
- 6.1. Declina e/ou conxuga correctamente palabras propostas segundo a súa categoría, e explica e ilustra con exemplos as características que diferencian os conceptos de conxugación e declinación.
- 6.2. Clasifica verbos segundo o seu tema, e describe os trazos polos que se recoñecen os modelos de flexión verbal.
- 6.3. Explica o uso dos temas verbais latinos e identifica correctamente as formas derivadas de cada un deles.

-
- 6.4. Conxuga os tempos verbais en voz activa e pasiva, aplicando correctamente os paradigmas correspondentes.
 - 6.5. Analiza morfoloxicamente e traduce ao galego e/ou ao castelán diferentes formas verbais e compara o seu uso en ambas as linguas.
 - 6.6. Cambia de voz as formas verbais identificando e manexando con seguridade os formantes que expresan este accidente verbal.
 - 7.1. Distingue formas persoais e non persoais dos verbos, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para as clasificar.

Bloque 4: Sintaxe

- 1.1. Analiza morfolóxica e sintacticamente frases e textos sinxelos identificando correctamente as categorías gramaticais ás que pertencen as diferentes palabras e explicando as funcións que realizan no contexto.
- 2.1. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal latina, explica as súas funcións dentro da oración e ilustra con exemplos a forma adecuada de traducilos.
- 3.1. Coñece e aplica a concordancia entre nomes e determinantes nominais, así como entre verbos e suxeitos.
- 4.1. Analiza correctamente casos e funcións para poder recoñecer cada elemento da oración.
- 5.1. Compara e clasifica diferentes tipos de oracións simples, e identifica e explica en cada caso as súas características.
- 6.1. Compara e clasifica diferentes tipos de oracións compostas, diferéncias con precisión das oracións simples e explica en cada caso as súas características.
- 7.1. Identifica as funcións das formas de infinitivo dentro da oración, comparando exemplos do seu uso.
- 8.1. Recoñece, analiza e traduce correctamente as construcións de infinitivo concertado e non concertado, relacionándoas con construcións análogas noutras linguas que coñece.
- 9.1. Identifica as funcións das formas de participio dentro da oración, comparando exemplos do seu uso.
- 10.1. Recoñece, analiza e traduce correctamente as construcións de participio concertado e non concertado, relacionándoas con construcións análogas noutras linguas que coñece.
- 11.1. Identifica e relaciona elementos morfolóxicos da lingua latina para realizar a análise e a tradución de textos sinxelos.
- 12.1. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua latina, relacionándoos para traducilos cos seus equivalentes en galego e/ou en castelán.

Bloque 5: Roma: historia, cultura, arte e civilización

- 1.1. Describe o marco histórico no que xorde e se desenvolve a civilización latina, sinalando distintos períodos dentro del e identificando en cada un as conexións máis importantes con outras civilizacións.
- 1.2. Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan fitos históricos relevantes, consultando ou non fontes de información.
- 1.3. Distingue as etapas da historia de Roma, explicando os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras.
- 1.4. Sabe enmarcar determinados feitos históricos na civilización e no período histórico correspondente, pondoos en contexto e relacionándoos con outras circunstancias contemporáneas.

-
- 2.1. Describe os principais componentes da respublica latina, compáraos entre eles, establecendo semellanzas e diferenzas, e cos actuais.
 - 2.2. Describe a organización da sociedade latina, explica as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha, relaciona estes aspectos cos valores cívicos da época e compáraos cos actuais.
 - 3.1. Identifica e explica os papeis que desempeña dentro da familia cada un dos seus membros, analizando a través deles estereotipos culturais da época e comparándoos cos actuais.
 - 4.1. Identifica e describe formas de traballo e relacións cos coñecementos científicos e técnicos da época, explicando a súa influencia no progreso da cultura occidental.
 - 4.2. Describe as principais formas de lecer da sociedade romana e analiza a súa finalidade, os grupos aos que van dirixidas e a súa función no desenvolvemento da identidade social.
 - 5.1. Pode nomear coa súa denominación grega e latina os principais deuses e heroes da mitoloxía grecolatina, e sinalar os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o seu ámbito de influencia.
 - 6.1. Identifica dentro do imaxinario mítico deuses, semideuses e heroes, e explica os principais aspectos que os diferencian.
 - 6.2. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno e sinalando as semellanzas e as principais diferenzas entre ambos os tratamentos, asociándoos a outras características culturais propias de cada época.
 - 6.3. Recoñece referencias mitolóxicas directas ou indirectas en diferentes manifestacións artísticas, e describe, a través do uso que se fai destas, os aspectos básicos que en cada caso se asocian á tradición grecolatina.
 - 7.1. Enumera e explica as principais características da relixión latina, pónoas en relación con outros aspectos básicos da cultura grecolatina e establecendo comparacións con manifestacións relixiosas propias doutras culturas.
 - 8.1. Describe e analiza os aspectos relixiosos e culturais e a presenza ou ausencia destes nos seus relatos actuais.

Bloque 6: Textos

- 1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos de dificultade graduada para efectuar correctamente a súa tradución.
- 2.1. Utiliza correctamente o dicionario para localizar o significado de palabras que entrañen dificultade, identificando entre varias acepcións o sentido máis axeitado para a tradución do texto.
- 2.2. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de forma global.
- 3.1. Traduce do grego ao galego e/ou ao castelán frases e textos sinxelos.
- 4.1. Utiliza os coñecementos adquiridos para facer comentarios dos textos.
- 5.1. Compara estruturas gregas coas da lingua propia, e establece semellanzas e diferenzas.
- 6.1. Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes.
- 7.1. Mantén un sinxelo diálogo en latín sobre a base dun tema previamente acordado.
- 8.1. Redacta frases sinxelas ou pequenos textos en latín sobre un tema proposto.

Bloque 7: Léxico

- 1.1. Deduce o significado de palabras non estudadas a partir de palabras da súa propia lingua ou do contexto.
- 1.2. Identifica e explica as palabras de maior frecuencia e os principais prefixos e sufixos, e tradúceos á propia lingua.
- 1.3. Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, sinala e diferencia lexemas e afixos, e procura exemplos doutros termos nos que estean presentes.

2.1. Descompón os formantes das palabras e recoñece o significado dos elementos de orixe grecolatino.

3.1. Identifica locucións e os latinismo máis frecuentes do vocabulario común, explica o seu significado e constrúe frases axeitadas con sentido.

3.2. Identifica a etimoloxía e coñece o significado das palabras de léxico común da lingua propia.

5.1. Relaciona distintas palabras da mesma familia etimolóxica ou semántica.

O bloque 1, 4 e 7 suporán aproximadamente un 30% do total. Os outros bloques entrelazados sumarán aproximadamente o 70% restante.

Metodoloxía e actividades complementarias

➤ Comparación das estruturas morfosintácticas máis representativas da lingua latina coas do galego e castelán para que o alumno poida percibir a súa conexión e dependencia.

➤ Lectura en voz alta dos textos latinos.

➤ Tradución de textos latinos seleccionados sobre os que versarán as explicacións gramaticais pertinentes.

➤ Exercicios de tradución inversa, Galego ou Castelán-Latín, con frases sinxelas e mecanismos gramaticais xa estudados na clase. Traballarase tanto a expresión oral como a escrita, realizando tamén pequenos vídeos en latín: presentacións, pequenas narracións, etc.

➤ Realización dos exercicios que propón o libro de texto e outros que o profesor seleccione da bibliografía complementaria.

➤ Realización de exercicios do libro de texto. O libro de texto que empregaremos será o de Anaya.

➤ Realización de proxectos on-line relacionados coa materia e os temas que vaian xurdindo.

➤ Traballos en equipo con presentación posterior ao resto da clase.

➤ Proxección de vídeos e películas correspondentes aos temas culturais.

➤ Audición de textos latinos recitados.

➤ Se fora posible, publicación nos blogs, webs ou cadernos dixitales, de entradas relacionadas cos contidos, ben de xeito individual, ben formando grupos.

➤ Probas realizadas como cuestionarios (escolla múltiple, verdadeiro e falso, encrucillados, etc.) ou ben tarefas de envío de traballos, glosarios de edición colectiva e tarefas de texto en liña.

➤ Comentarios ou preguntas sobre textos. O alumno levará tamén unha libreta coas anotacións e resumos dos temas e exercicios que se traten na Aula.

➤ Realización de presentacións de traballos en equipo propostos polo profesor.

➤ Lecturas breves de documentos relacionados cos contidos, que permitan cualificar a capacidade de síntese e comprensión do alumno.

➤ Lectura de novelas históricas ou comics ambientados na Roma Antiga.

➤ Lectura da obra de teatro de Plauto representada no festival de Lugo-Ourense.

-
- Na primavera poderase facer unha excursión ao xacemento de Sto. Tomé ou ao Museo Arqueolóxico de Ourense para que os alumnos coñezan o pasado romano da súa cidade.
 - No mes de febreiro os alumnos participarán no Concurso de Cultura Clásica Odisea 2020, organizado pola Sección Galega da Sociedade Española de Estudos Clásicos.
 - No mes de marzo está prevista unha excursión ó festival de teatro greco-latino Lugo-Ourense 2020, organizado pola Sección Galega da Sociedade Española de Estudos Clásicos.
 - Busca e publicación de novas entradas para as recompilacións sobre a romanización de Galicia e os latinismos na prensa.

Instrumentos e procedementos de avaliación

- Haberá unha proba cada vez que se acabe un tema do libro de texto con cuestións principalmente de dita unidade, excepto o primeiro tema introductorio que será conxunto co tema dous. Haberá preguntas sobre cousas vistas na clase.
- Na segunda avaliación haberá 3 probas.
- Na terceira avaliación haberá 3 probas, sempre que o tempo o permita, pois este ano a terceira avaliación é a máis curta.
- Nas probas de avaliación primarán en porcentaxe os contidos lingüísticos de morfoloxía, sintaxe e léxico sobre os contidos culturais. (70%,30% aproximadamente)
- A nota final de Curso calcularase tendo en conta a media das tres avaliacións e axustando posteriormente a nota en porcentaxe 25%, 35%, 40%.
- Nos exames terase especial coidado en que ademáis de tradución apareza tamén a análise morfosintáctica.
- Nas avaliacións terase en conta, ademais das probas obxectivas, o traballo e a actitude do alumno: a súa participación na resolución dos diferentes exercicios que se realicen ou corrixan durante as clases, a publicación na web e demais espazos na rede, a entrega dos traballos esixidos e as presentacións ante o resto da clase.
- A copia nos exames, a non realización dos traballos encomendados e a non presentación do material didáctico na aula implicarán a avaliación negativa do alumno.

Criterios de avaliación

- Identificar en textos traducidos de autores clásicos e modernos, despois de resumilos, aspectos históricos ou culturais. Este criterio pretende verificar a capacidade de comprender o contido dun texto, identificar acontecementos, personaxes e aspectos da civilización romana, e relacionar os datos do texto con referentes actuais.
- Distinguir nas diversas manifestacións literarias e artísticas de todos os tempos a mitoloxía clásica como fonte de inspiración e recoñecer no patrimonio arqueolóxico as pegadas da romanización. Este criterio trata de comprobar se se identifican os principais elementos da mitoloxía clásica e o patrimonio arqueolóxico romano en diversos contextos expresivos, textos literarios e iconografía de calquera tipo, se se comprende o seu significado específico e se se advirte o seu valor como fonte de inspiración.
- Identificar compoñentes de orixe grecolatina en palabras da linguaxe cotiá e no vocabulario específico das ciencias e da técnica, e explicar o seu sentido etimolóxico. Este

criterio trata de comprobar a capacidade de recoñecer os formantes gregos e latinos en diferentes contextos lingüísticos e producir definicións etimolóxicas de termos cotiáns, científicos e técnicos.

➤ Recoñecer latinismos e locucións usuais de orixe latina incorporadas ás linguas coñecidas polo alumno e explicar o seu significado en expresións orais e escritas. Este criterio pretende verificar se o alumnado identifica e comprende as expresións latinas integradas nas linguas modernas e se é capaz de utilizalas de xeito coherente.

➤ Recoñecer os elementos morfolóxicos e as estruturas sintácticas elementais da lingua latina e comparalos cos da propia lingua. Con este criterio trátase de constatar a comprensión do funcionamento básico da lingua latina e a capacidade de establecer analoxías e diferenzas con elementos e estruturas da súa propia lingua.

➤ Traducir textos breves e sinxelos e producir, mediante retroversión, oracións simples utilizando as estruturas propias da lingua latina. Este criterio intenta comprobar se as alumnas e os alumnos asimilaron as estruturas morfolóxicas e sintácticas elementais da lingua latina e se son capaces de recoñecelas para realizaren traducións directas ou inversas de textos elaborados de escasa dificultade. Traballárase a expresión oral e escrita.

➤ Manexar recursos que lle permitan ao alumnado elaborar, guiado polo profesorado, un traballo temático sinxelo sobre calquera aspecto da produción artística e técnica, a historia, as institucións, ou a vida cotiá en Roma. Este criterio quere comprobar se o alumnado é quen de buscar información en fontes e formatos diversos, selecciónala, organizala e, despois da elaboración dun texto, expresala con orde, coherencia e cohesión.

Actividades de recuperación

Poderán ser, entre outras, a elaboración de resúmenes das ideas principais de cada unidade, tradución de textos, probas de recuperación específicas ou realización de traballos que demostren o grao de adquisición dos obxectivos establecidos. Os alumnos coa materia pendente terán a posibilidade de superar a totalidade da materia presentándose a unha proba en febreiro e outra en maio.

Reforzos para lograr a recuperación

Os alumnos que teñan que recuperar a materia terán un seguimento particular por parte do profesor quen lles informará dos niveis mínimos esixidos para a superación da materia. Entregaránselles, se é preciso e os alumnos o demandan, unha serie de actividades de reforzo relativas aos bloques de contidos de lingua, léxico, literatura e textos que realizarán pola súa conta. Serán revisadas as posibles dúbidas e aclaradas nunha clase de recuperación e reforzo quincenal ou, como máximo, mensual, que será acordada cos alumnos interesados.

Tratamento do fomento da lectura

➤ Haberá dous libros de lectura obrigatoria: Metamorfosis de Ovidio e A Eneida de Virxilio adaptadas. Esta última pode ser modificada. A nota da proba de lectura fará media coa nota de avaliación.

Medidas de atención á diversidade

A extensión da escolaridade obrigatoria e os cambios operados na sociedade intensifican a diversidade nos centros: as diferencias de orixe e traxectoria escolar do alumnado son variadas e tamén son variadas as expectativas cara o sistema educativo. É indiscutible que hai unha necesidade de atención aos diversos intereses, capacidades e motivacións. As Unidades Didácticas de Latín de 4º de ESO ofrecen unha información básica e un desenvolvemento monográfico, que permite administrar os contidos en función dos coñecementos e expectativas do alumnado. Aqueles contidos que non se consideran imprescindibles para a consecución dos obxectivos/capacidades, sepáranse dos que son esenciais.

As actividades neste campo serán:

- de consolidación das aprendizaxes básicas para alcanzar os obxectivos plantexados.
- de organización dos coñecementos de maior dificultade, priorizando as habilidades procedimentais.
- de investigación, para os alumnos máis interesados.

LATÍN 1º DE BACHARELATO

Introdución

Lexislación de referencia

- *Decreto 86/2015 do 25 de xuño polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato da Comunidade Autónoma de Galicia*
- *Resolución do 27 de xullo de 2015, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións no curso académico 2015/16 para a implantación do currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia.*

Neste curso dase o caso de ter alumnos matriculados que non cursaron latín en 4º de ESO ou repiten 1º BAC pero mudaron de itinerario. Intentaremos afrontar esta nova situación que se nos presenta da mellor forma posible comezando de cero e propoñendo material alternativo e complementario se o precisan.

Obxectivos

I. Iniciarse na lectura, interpretación e tradución de textos de dificultade progresiva, utilizando, para este fin, o coñecemento dos elementos morfolóxicos, sintácticos e léxicos básicos da lingua latina.

II. Reflexionar sobre os elementos substanciais que conforman as linguas e recoñecer compoñentes significativos da flexión nominal, pronominal e verbal latina nas linguas modernas derivadas do latín ou influídas por el.

III. Achegarse a textos latinos diversos, orixinais, adaptados e traducidos, mediante unha lectura comprensiva e distinguir as súas características esenciais e o xénero literario ao que pertencen.

IV. Recoñecer elementos da lingua latina que evolucionaron ou que permanecen nas nosas linguas e aprecialos como clave para a súa interpretación.

V. Buscar información sobre aspectos relevantes da civilización romana, indagando en documentos e en fontes variadas, analízalos criticamente e constatar a súa presenza ao longo da historia.

VI. Identificar e valorar as principais achegas da civilización romana no noso contorno e apreciar a lingua latina como instrumento transmisor de cultura.

VII. Valorar a contribución do mundo romano na súa calidade de sistema integrador de diferentes correntes de pensamento e actitudes (éticas e estéticas) que conforman o ámbito cultural europeo.

Concreción dos estándares de aprendizaxe

Concreción dos estándares de aprendizaxe avaliados que forman parte dos perfís competenciais para os alumnos de Latín I de 1º de Bacharelato.

Estándares de aprendizaxe LATÍN I - 1º DE BACHARELATO	Competencias Clave
Bloque 1. O latín, orixe das linguas romances	
LA1B1.1.1. Localiza nun mapa o marco xeográfico da lingua latina e a súa expansión, delimitando os seus ámbitos de influencia e colocando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.	CMCCT, CCEC, CSC
LA1B1.2.1. Define o indoeuropeo e reconece as linguas indoeuropeas e as súas familias, e delimita nun mapa a zona de orixe e as zonas de expansión.	CD, CAA
LA1B1.3.1. Identifica as linguas que se falan actualmente en Europa, diferenciando pola súa orixe entre indoeuropeas e non indoeuropeas, clasifica as primeiras en familias lingüísticas e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.	CSC, CCEC
LA1B1.4.1. Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe romances e non romances, localiza nun mapa as zonas onde se utilizan, delimita o marco xeográfico das linguas romances faladas no mundo e reconece as súas características.	CSC, CCEC
LA1B1.5.1. Distingue e delimita as etapas do latín, reconece e distingue a partir do étimo latino cultismos, semicultismos e termos patrimoniais, e explica as evolucións que se producen nun caso e no outro.	CCL, CAA, CMCCT
LA1B1.5.2. Coñece exemplos de termos latinos que deron orixe tanto a unha palabra patrimonial como a un cultismo, e sinala as diferenzas de uso e significado entre ambos.	CCL
LA1B1.5.3. Demostra a presenza do latín no século XXI en campos como a ciencia, a cultura, a publicidade, os medios de comunicación, internet e as redes sociais.	CMCCT, CD, CCEC
LA1B1.6.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras fonéticas de evolución, e reconece palabras da súa lingua que sufriron procesos de evolución semántica.	CCL, CAA

Bloque 2. Sistema da lingua latina: elementos básicos

Bloque 2. Sistema da lingua latina: elementos básicos

LAT1B2.1.1. Recoñece tipos de escritura e clasifícaos consonte a súa natureza e a súa función, e describe os trazos que distinguen uns dos outros.	CD, CCEC
LAT1B2.2.1. Explica a orixe do alfabeto latino, e a evolución e a adaptación dos signos do alfabeto grego.	CAA, CMCCT
LAT1B2.3.1. Explica a orixe do alfabeto de diferentes linguas partindo do alfabeto latino, así como a súa evolución, sinala as adaptacións que se producen en cada unha e recoñece os tipos de alfabeto usados actualmente en Europa, en relación coas linguas que os empregan.	CSC, CCL, CCEC
LAT1B2.4.1. Le con pronuncia e acentuación correctas textos latinos, identificando e reproducindo exemplos de diferentes tipos de pronuncia.	CCL

Bloque 3. Morfoloxía

LA1B3.1.1. Descompón palabras nos seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e morfemas, e servíndose destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma.	CMCCT, CCL
LA1B3.2.1. Distingue palabras variables e invariables, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.	CAA, CCL
LA1B3.3.1. Declina e/ou conxuga correctamente palabras propostas segundo a súa categoría, explicando e ilustrando con exemplos as características que diferencian os conceptos de declinación e conxugación	CAA, CCL, CD
LA1B3.4.1. Enuncia e declina correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distinguíndoos a partir do seu enunciado e clasificándooos segundo a súa categoría e a súa declinación.	CCL
LA1B3.4.2. Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente.	CCL
LA1B3.5.1. Clasifica verbos segundo a súa conxugación partindo do seu enunciado e describe os trazos polos que se recoñecen os modelos de flexión verbal.	CAA, CCL
LA1B3.5.2. Coñece e identifica as formas que compoñen o enunciado dos verbos de paradigmas regulares e recoñece a partir destas os modelos de conxugación.	CCL
LA1B3.5.3. Conxuga os tempos verbais máis frecuentes en voz activa e pasiva, aplicando correctamente os paradigmas correspondentes.	CCL
LA1B3.6.1. Explica o uso dos temas verbais latinos, identificando correctamente as formas derivadas de cada un.	CAA, CCL

Bloque 3. Morfoloxía

LA1B3.6.2. Cambia de voz as formas verbais identificando e manexando con seguridade os formantes que expresan este accidente verbal.	CD ☐ CCL
LA1B3.7.1. Distingue formas persoais e non persoais dos verbos, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.	CAA ☐ CCL
LA1B3.8.1. Traduce correctamente ao galego e ao castelán formas verbais latinas, e compara os tempos e os modos verbais presentes no latín cos do galego e os do castelán.	CCL ☐ CAA

Bloque 4. Sintaxe

LA1B4.1.1. Analiza morfoloxicamente e sintacticamente frases e textos de dificultade graduada, identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións que realizan na oración.	CMCCT ☐ CCL
LA1B4.2.1. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, explica as súas funcións dentro da oración e ilustra con exemplos a forma axeitada de traducilos.	CAA ☐ CCL
LA1B4.3.1. Recoñece nos textos as regras e a concordancia latina, e redacta en lingua latina pequenas frases, practica o seu uso.	CCL
LA1B4.4.1. Compara e clasifica tipos de oracións simples, e identifica e explica en cada caso as súas características.	CMCCT ☐ CCL
LA1B4.5.1. Distingue as oracións simples das compostas e, dentro destas últimas, as coordinadas das subordinadas, os seus tipos e os nexos que as caracterizan, e sinala exemplos que expliquen en cada caso as súas características.	CAA ☐ CCL
LA1B4.6.1. Identifica as funcións que realizan as formas non persoais (infinitivo e participio) dentro da oración e compara exemplos do seu uso.	CAA ☐ CCL
LA1B4.7.1. Recoñece, analiza e traduce correctamente as construcións de infinitivo e participio máis frecuentes, en relación con construcións análogas noutras linguas que coñece.	CCL

Bloque 5. Roma: historia, cultura e civilización

LA1B5.1.1. Describe o marco histórico en que xorde e se desenvolve a civilización romana, sinala períodos dentro del e identifica en cada un as conexións máis importantes que presentan con outras civilizacións.	CCEC ☐ CCL ☐ CSC
LA1B5.1.2. Distingue as etapas da historia de Roma, explicando os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras.	CSC, CSIEE, CCEC

Bloque 5. Roma: historia, cultura e civilización	
LA1B5.1.3. Sabe enmarcar determinados feitos históricos na civilización e no período histórico correspondente, ponos en contexto e relaciónaos con outras circunstancias contemporáneas.	CAA, CSC
LA1B5.1.4. Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan fitos históricos salientables, consultando diferentes fontes de información.	CD, CMCCT
LA1B5.1.5. Describe os principais fitos históricos e os aspectos máis significativos da civilización latina, e analiza a súa influencia no devir histórico posterior.	CSC, CSIEE, CCL
LA1B5.2.1. Explica a romanización de Hispania e da Gallaecia, describe as súas causas e delimita as súas fases.	CMCCT, CCL, CSC CCEE
LA1B5.2.2. Enumera, explica e ilustra con exemplos os aspectos fundamentais que caracterizan o proceso da romanización de Hispania e da Gallaecia, e sinala a súa influencia na historia posterior.	CSC, CD, CCL
LA1B5.3.1. Identifica e sinala nun mapa os restos arqueolóxicos máis salientables da romanización de Hispania e da Gallaecia, e descobre e relaciona as pezas arqueolóxicas romanas dos museos cos coñecementos adquiridos.	CAA, CMCCT, CD, CCEC
LA1B5.4.1. Describe os elementos que caracterizan as sucesivas formas de organización do sistema político romano.	CSIEE, CSC
LA1B5.4.2. Describe a organización e a evolución da sociedade romana, explicando as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha, relacionando estes aspectos cos valores cívicos existentes na época e comparándoos cos actuais.	CSIEE, CD, CSC, CCL
LA1B5.5.1. Identifica os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o ámbito de influencia, explica a súa xenealoxía e establece relacións entre os deuses.	CCEC, CD
LA1B5.5.2. Identifica deuses, semideuses e heroes dentro do imaxinario mítico, e explica os principais aspectos que diferencian uns dos outros.	CCEC, CD, CCL
LA1B5.6.1. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno, sinalando as semellanzas e as principais diferenzas entre ambos tratamentos, e asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época.	CCEC, CCL, CSC, CSIEE
LA1B5.6.2. Sinala semellanzas e diferenzas entre os mitos e as lendas da antigüidade clásica e os pertencentes a outras culturas, comparando o seu tratamento na literatura ou na tradición relixiosa, e valorando a súa influencia na arte e na literatura posterior a través de exemplos.	CAA, CCEC, CCL
LA1B5.7.1. Distingue a relixión oficial de Roma dos cultos privados, explicando os trazos que lles son propios, e describe as principais características dos ritos funerarios romanos, distinguindo as semellanzas e as diferenzas que presentan cos de hoxe en día.	CSC ☐ CMCCT ☐ CCL ☐ CCEC

Bloque 5. Roma: historia, cultura e civilización

LA1B5.8.1. Describe as principais manifestacións escultóricas e pictóricas da arte romana, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e a súa cronoloxía aproximada.	CCEC □ CD
LA1B5.9.1. Describe as características, os principais elementos e a función das grandes obras públicas romanas, explicando e ilustrando con exemplos a súa importancia para o desenvolvemento do Imperio e a súa influencia en modelos urbanísticos posteriores.	CD, CSC, CMCCTC
LA1B5.9.2. Localiza nun mapa os principais exemplos de edificacións públicas romanas que forman parte do patrimonio español e europeo, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e a cronoloxía aproximada.	CMCCT, CD, CAA
LA1B5.10.1. Enumera os elementos que compoñen a estrutura do exército romano e explica o seu funcionamento, atendendo á súa evolución ao longo dos períodos históricos.	CSC, CMCCT

Bloque 6. Textos

LA1B6.1.1. Utiliza adecuadamente a análise fonética, morfolóxica, sintáctica e semántica de textos de dificultade graduada, para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión.	CCL, CAA
LA1B6.2.1. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de xeito global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.	CCL, CAA
LA1B6.3.1. Utiliza correctamente o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical incluída nos seus manuais e nas súas entradas, e localiza o significado de palabras que entrañen dificultade, identificando entre varias acepcións o sentido máis axeitado para a tradución do texto.	CCL, CAA
LA1B6.4.1. Realiza comentarios sobre os principais trazos dos textos seleccionados e sobre os aspectos culturais presentes neles, aplicando para iso os coñecementos adquiridos previamente nesta ou noutras materias.	CSC, CCEC, CAA
LA1B6.4.2. Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes.	CMCCT, CCL
LA1B6.5.1. Redacta frases sinxelas ou pequenos textos en latín sobre un tema proposto.	CCL
LA1B6.6.1. Mantén un sinxelo diálogo en latín sobre a base dun tema previamente acordado.	CCL

Bloque 7. Léxico	
LA1B7.1.1. Deduce o significado de termos latinos non estudados partindo do contexto ou de palabras da lingua propia ou doutras que coñece.	CAA □ CCL
LA1B7.1.2. Identifica e explica as palabras transparentes e de maior frecuencia.	CD □ CCL
LA1B7.2.1. Identifica e explica os principais prefixos e sufixos, analizando o seu mantemento na propia lingua.	CMCCT □ CCL
LAT1B7.3.1. Deduce o significado das palabras das linguas de España a partir dos étimos latinos.	CAA □ CCL
LA1B7.4.1. Identifica a etimoloxía de palabras de léxico común da lingua propia e explica a partir desta o seu significado.	CCL
LA1B7.4.2. Relaciona palabras da mesma familia etimolóxica ou semántica.	CAA □ CD □ CCL
LA1B7.5.1. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual e sabe empregalas no seu contexto adecuado cando se expresa na súa propia lingua.	CCL □ CCL

Estándares e porcentaxes

O bloque 1, 4 e 7 suporán aproximadamente un 30% do total. Os outros bloques entrelazados sumarán aproximadamente o 70% restante.

Secuenciación e temporalización dos contidos

Contidos Primeira avaliación LATÍN I	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
B2.1. Orixes da escritura. Sistemas de escritura.	LATÍN1	Setembro	1	Cuestións sobre os orixe e sistemas de escritura.
B2.2. Orixes e evolución do alfabeto latino. B2.3. Pronuncia do latín. Tipos.	LATÍN1	Setembro	2	Lectura e pronuncia latina. Cuestións sobre o alfabeto Cuestionario "A escritura. O alfabeto. O indoeuropeo.

Contidos Primeira avaliación LATÍN I	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
B1.2. O indoeuropeo. Linguas indoeuropeas e familias lingüísticas.	LATÍN1	Setembro	1	Exposición aula Cuestións sobre o indoeuropeo
B1.4. Orixe, evolución e etapas do latín. Palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos. B1.3. Linguas de España: linguas romances e non romances.				Preguntas ao longo de todo o ano. Evolución do latín. Do latín ao galego e castelá.
B3.1. Formantes das palabras. B3.2. Tipos de palabras: variables e invariables. B3.3. Concepto de declinación e conjugación. B3.4. Flexión nominal e pronominal: substantivos, adxectivos e pronomes. B3.5. Flexión verbal. □B4.1. Elementos da oración. B4.2. Casos latinos. B4.3. Concordancia.	LATÍN1	Outubro- novembro	5	Traballo e exposición aula Actividades sobre “O latín lingua flexiva” Cuestionario “O latín lingua flexiva”. Exercicios do libro.
B5.1. Períodos da historia de Roma (Monarquía) B5.2. Romanización de Hispania e da Gallaecia. B5.3. Organización política e social de Roma (Monarquía) B5.4. Mitoloxía e relixión. Ritos funerarios.	LATÍN1	Novembro- decembro	6	Cuestións sobre unha lectura de Steven Saylor. Traballo Web + exposición aula Cuestionario “Monarquía” na Aula Virtual. Glosario Termos da morte.

Contidos Primeira avaliación LATÍN I	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
B4.4. Oración simple: oracións atributivas e predicativas.	LLPSI cap XII	Setembro	5	Pensum na AV (ABC por cada capítulo)
B4.5. Oración composta: coordinación e subordinación.	cap XIII-XIV	Outubro	5	1ª tradución LLPSI (finais novembro)
B4.6. Construcións de infinitivo e de participio.	cap XV	Novembro	4	2ª tradución LLPSI (decembro)
B6.1. Análise fonética, morfolóxica, sintáctica e semántica.				Controles morfoloxía na Aula
B6.2. Comparación das estruturas latinas coas das linguas propias.				Redacción dun texto en latín (Dies Natalis + estela funeraria) (vídeo)
B6.3. Iniciación ás técnicas de tradución.				
B6.4. Lectura comprensiva de textos latinos orixinais, adaptados ou traducidos.				
B6.5. Lectura comparada e comentario de textos en lingua latina e lingua propia.				
B6.5. Produción de pequenos textos propios en lingua latina.				
Pervivencia do legado latino (novas web)	Web LATÍN1	Setembro- decembro	1 (posta en común)	Traballo web e exposición na Aula.

Contidos Segunda avaliación LATÍN I	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
B1.5. Nocións básicas de evolución fonética, morfolóxica e semántica do latín ao galego e ao castelán.	Web LATÍN1			
B5.1. Períodos da historia de Roma (República)	Web 4ESO	xaneiro - marzo	9	Traballo Web + exposición aula
B5.3. Organización política e social de Roma (República)				Mapa conceptual “Espectáculos públicos”
B5.5. Arte romana.				Cuestionario “Urbanismos” na Aula Virtual.
B5.6. Obras públicas e urbanismo. As vías romanas.				Elaboración dun taboleiro en Pinterest sobre Urbanismo e Vías romanas.
B6.4. Lectura comprensiva de textos latinos orixinais, adaptados ou traducidos.	Web LATÍN1 Libros teatro	marzo - abril		Lectura dunha obra de Plauto e asistencia a unha representación teatral.

Contidos Segunda avaliación LATÍN I	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
B3.4. Flexión nominal e pronominal: substantivos, adxectivos e pronomes. B3.5. Flexión verbal B4.4. Oración simple: oracións atributivas e predicativas. B4.5. Oración composta: coordinación e subordinación. B4.6. Construcións de infinitivo e de participio. B6.1. Análise fonética, morfolóxica, sintáctica e semántica. B6.2. Comparación das estruturas latinas coas das linguas propias. B6.3. Iniciación ás técnicas de tradución. B6.4. Lectura comprensiva de textos latinos orixinais, adaptados ou traducidos. B6.5. Lectura comparada e comentario de textos en lingua latina e lingua propia. B6.5. Producción de pequenos textos propios en lingua latina.	LLPSI cap. VI-VII cap. VIII-IX	xaneiro febreiro - marzo	3+3 3+4	Pensum na AV (ABC por cada capítulo) 1ª tradución LLPSI (marzo) 2ª tradución LLPSI (marzo) II - Redacción dun texto en latín (vídeo) (marzo)
Pervivencia do legado latino (novas web)	Web 4ESO	xaneiro - marzo	1 (posta en común)	Traballo web e exposición na Aula.

Contidos Terceira avaliación LATÍN I	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
B7.1. Vocabulario básico latino: léxico transparente; palabras de maior frecuencia. B7.3. Mantemento de elementos lingüísticos latinos.	Web LATÍN1	abril	3	Actividade “Lexicon latinitatis meum”

Contidos Terceira avaliación LATÍN I	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
<p>□ B5.1. Períodos da historia de Roma. (conquista do Mediterráneo)</p> <p>B5.2. Romanización de Hispania e da Gallaecia.</p> <p>B5.7. O exército.</p>	Web LATÍN1	abril - maio	9	Traballo Web + exposición aula Mapa conceptual "Conquista do Mediterráneo" e mapa conceptual do "Exército". Cuestionario "Conquista do Mediterráneo - Exército" na Aula Virtual.
			5	Mapa conceptual "Romanización de Hispania e Gallaecia" e mapa conceptual "Romanización de Hispania e Gallaecia". Cuestionario "Romanización de Hispania e Gallaecia" na Aula Virtual.
<p>B3.4. Flexión nominal e pronominal: substantivos, adxectivos e pronomes.</p> <p>B3.5. Flexión verbal</p> <p>B4.4. Oración simple: oracións atributivas e predicativas.</p> <p>B4.5. Oración composta: coordinación e subordinación.</p> <p>B4.6. Construcións de infinitivo e de participio.</p> <p>B6.1. Análise fonética, morfolóxica, sintáctica e semántica.</p> <p>B6.2. Comparación das estruturas latinas coas das linguas propias.</p> <p>B6.3. Iniciación ás técnicas de tradución.</p> <p>B6.4. Lectura comprensiva de textos latinos orixinais, adaptados ou traducidos.</p> <p>B6.5. Lectura comparada e comentario de textos en lingua latina e lingua propia.</p> <p>B6.5. Producción de pequenos textos propios en lingua latina.</p>	cap. XXI-XXII	marzo - abril	4+6	Pensum na AV (ABC por cada capítulo)
	cap. XXIII	abril - maio	5	1ª tradución LLPSI (xuño)
	cap. XXIV	maio	4	Relectio LLPSI (xuño)
	cap. XXV	maio - xuño	9	Elaboración dun vídeo con narracións en latín (LLPSI) (xuño)
				Controles morfoloxía na Aula.
<p>Pervivencia do legado latino (novas web)</p> <p>Libro de lectura</p>	Web LATÍN1	abril - xuño	1 (posta en común)	Traballo web e exposición na Aula.

Metodoloxía e actividades complementarias

- :- Comparación das estruturas morfosintácticas máis representativas da lingua latina coas do galego e castelán para que o alumno poda percibir a súa conexión e dependencia.
- :- Este ano non empregaremos libro de texto. Teremos un soporte informático e puntualmente se darán fotocopias. Poden ter o apoio do libro de texto do ano anterior que proporciona o banco de libros do centro Latín I, Edebé, VVAA, 2015, 978-84-683-2069-4 ou calquer outro que teñan na casa.

Tradución de frases e textos latinos sobre os que versaron ou versarán as explicacións gramaticais pertinentes.

- :- Exercicios de tradución inversa, Galego-Latín ou Castelán-Latín, con frases sinxelas e mecanismos gramaticais xa estudados na clase. Traballarase tanto a expresión oral como a escrita.
- :- Realización dos exercicios que propón o método e outros que o profesor seleccione da bibliografía complementaria.
- :- Realización de exercicios na aula, na casa ou en páxinas web sobre a materia. As probas realizadas serán ou ben cuestionarios (escolla múltiple, verdadeiro e falso, encrucillados, etc.) ou ben tarefas de envío de traballos, glosarios de edición colectiva e tarefas de texto en liña.
- :- Realización de tarefas individuais, por parellas ou en grupo.
- :- As probas realizadas poderán ser comentarios ou preguntas sobre textos.
- :- Realización de presentacións de traballos en equipo dirixidas ou propostas polo profesor.
- :- Traballos propostos polo libro ou o profesor para ampliar coñecementos ou curiosidades do alumnado.
- :- Proxección de vídeos e películas correspondentes ós temas culturais (exército, institucións...)
- :- Tradución dalgúns poemas musicados en latín (Carmina Burana, Catulo, Réquiem de Mozart, etc.), acompañada de audición dos mesmos.
- :- Publicación nas webs e outros espazos da rede de entradas relacionadas cos contidos, ben de xeito individual, ben formando grupos.
- :- Lecturas breves de documentos relacionados cos contidos, que permitan cualificar a capacidade de síntese e comprensión do alumno.
- :- Lectura e comentario dunha novela histórica ambientada na Roma Antiga ou visionado dalgunha película ou documental .
- :- Posibilidade dunha excursión ao xacemento de Santo Tomé ou ao museo arqueolóxico de Ourense. Se houbera programada alguna obra de teatro ou exposición relacionada cos temas impartidos na clase poderase facer unha saída complementaria.
- ✦ No mes de febreiro os alumnos participarán no Concurso de Cultura Clásica Odisea 2020, organizado pola Sección Galega da Sociedade Española de Estudos Clásicos.

✦ No mes de marzo está prevista unha excursión ó festival de teatro greco-latino Lugo-Ourense 2020, organizado pola Sección Galega da Sociedade Española de Estudos Clásicos.

- ✦ Busca e traballo sobre a romanización de Galicia e os latinismos na prensa.
- ✦ Se o tempo o permite poderase facer a gravación dun vídeo en latín.

Instrumentos e procedementos de avaliación

Na primeira avaliación haberá tres exames e dous traballos de lectura e pronunciación.

Na segunda avaliación haberá tres exames e dous traballos de romanización da cidade e búsqueda de información dalgún personaxe latino de interese.

Na terceira avaliación haberá dúas ou tres probas dependendo da marcha do curso e non haberá traballos.

Tamén se poderá facer alguna proba on-line.

Para os alumnos que non superen a terceira avaliación ou non lles dea a media, haberá un exame especial de recuperación.

A nota final de Curso calcularase tendo en conta a media das tres avaliacións e axustando posteriormente a nota dacordo co que se especifica nos seguintes párrafos. (25%,35% e 40%)

Nas avaliacións terase en conta, ademais das probas obxectivas, o traballo e a actitude do alumno: a súa participación na resolución dos diferentes exercicios que se realicen ou corrixan durante as clases, a publicación nos nosos espazos na rede, a entrega dos traballos esixidos e as presentacións ante o resto da clase.

A copia nos exames, a non realización dos traballos encomendados e a non presentación do material didáctico na aula poderán implicar a avaliación negativa do alumno.

Criterios de avaliación

✦ **Comprender e ser capaz** de traducir textos latinos breves e sinxelos, orixinais, adaptados ou elaborados, coa maior fidelidade posible. Con este criterio preténdese comprobar, a través de exercicios de comprensión e posterior tradución literal dun texto, a competencia lingüística en latín e a capacidade de recoñecer as diversas estruturas dunha lingua flexiva. Os textos serán breves, orixinais ou elaborados e de dificultade mínima. Poderán contribuír á valoración da consecución de obxectivos os exercicios doados de tradución inversa ou de elaboración en latín de pequenas mensaxes orais e escritas.

✦ **Recoñecer** en textos latinos sinxelos os elementos básicos da morfoloxía regular e da sintaxe da oración, en función da comprensión do texto latino, apreciando variantes e coincidencias con outras linguas coñecidas, especialmente co galego e co castelán. Este criterio pretende comprobar se o alumnado adquiriu as nocións de morfoloxía e de sintaxe que lle permitan recoñecer as características dunha lingua flexiva e identificar formas, funcións e elementos fundamentais, todo iso sempre co obxectivo primordial de comprender e traducir o texto latino. O alumnado relacionará eses elementos básicos cos das linguas galega e castelá ou outras coñecidas por el.

✦ **Ler e comentar** textos traducidos de diversos xéneros ou referentes ao mundo romano e distinguir aspectos históricos e culturais contidos neles. Con este criterio preténdese determinar a capacidade de comprender o contido esencial dun texto, delimitar as súas partes e establecer a

relación entre elas. O estudante poderá manifestar a súa competencia mediante exercicios de lectura comprensiva de textos con sentido completo, contrastando os textos latinos con textos de literatura actual e valorando a súa vixencia na actualidade.

∴ **Recoñecer** no léxico do galego, do castelán e doutras linguas faladas na Península palabras de orixe latina e analizar a súa evolución fonética, morfolóxica e semántica, así como deducir regras básicas de derivación e composición. Este criterio trata de constatar se o alumnado ten conciencia de que as linguas faladas na Península evolucionaron desde o latín, agás o eúscaro, que recibiu del importantes achegas léxicas. Deberanse relacionar palabras do galego e do castelán ou doutras linguas romances cos seus correspondentes étimos latinos e identificar os cambios fonéticos, morfolóxicos e semánticos producidos no curso da súa evolución.

∴ **Identificar** os aspectos máis importantes da historia do pobo romano e da súa presenza no noso país e recoñecer as pegadas da cultura romana en diversos aspectos da civilización actual. Con este criterio comprobarase o coñecemento do pasado romano, especialmente centrado na Península Ibérica, e a constatación da súa vixencia no mundo actual. Posibles exercicios son o traballo sobre fontes escritas e iconográficas, sobre pezas conservadas nos fondos museísticos e xacementos arqueolóxicos, ou a procura nos medios de comunicación de referencias ao mundo romano.

∴ **Planificar e realizar**, seguindo as pautas do profesorado, algún traballo de investigación sobre a presenza do mundo romano no contorno, consultando as fontes directas (restos arqueolóxicos, epigrafía, textos antigos) e utilizando as TIC como ferramenta de organización e comunicación dos resultados. Este criterio pretende verificar que o alumnado distingue no seu contorno os elementos do mundo clásico, recoñecéndoo como herdanza do noso propio pasado, e que os interpreta correctamente mediante a utilización selectiva de fontes diversas. Tamén trata de avaliar a capacidade de indagar nas fontes directas e tomar contacto cos materiais ordenando os datos obtidos e elaborando o traballo mediante o uso das TIC como ferramentas fundamentais. Neste sentido recoméndase o uso de páxinas web, blogs, páxinas colaborativas, enciclopedias e dicionarios en liña, programas de presentacións e outras ferramentas da internet.

∴ **Comentar** narracións didácticas, novelas históricas, bandas deseñadas ou películas documentais e de ficción relativas ao mundo romano. Este criterio pretende que o alumnado practique o hábito da lectura comprensiva e a visión crítica de películas documentais e de ficción relacionadas co mundo romano.

Actividades de recuperación

As medidas de recuperación consistirán nun exame ao final de curso onde se reflexe o coñecemento dos contidos. Os alumnos coa materia pendente terán a posibilidade de superar a totalidade da materia presentándose a unha proba en febreiro e outra en maio.

Reforzos para lograr a recuperación

Os alumnos que o precisen e que o demanden e teñan que recuperar a materia terán un seguimento particular por parte do profesor quen lles informará dos niveis mínimos esixidos para a superación da materia. Entregaránselles unha serie de actividades de reforzo relativas aos bloques de contidos de lingua, léxico, literatura e textos que realizarán pola súa conta. Serán revisadas e as posibles dúbidas aclaradas nunha clase de recuperación e reforzo quincenal ou, como máximo, mensual, que será acordada cos alumnos interesados.

Tratamento do fomento da lectura

Dentro do curso de 1º de Bacharelato os alumnos deberán ler unha novela histórica ou novela gráfica (Cómic) ambientada na Roma Clásica ou unha comedia de Plauto así como fragmentos dos principais autores de literatura latina. Para iso contamos con varios exemplares da biblioteca, de varios autores e temática diversa.

Medidas de atención á diversidade

A extensión da escolaridade obrigatoria e os cambios operados na sociedade intensifican a diversidade nos centros: as diferencias de orixe e traxectoria escolar do alumnado son variadas e tamén son variadas as expectativas cara o sistema educativo. É indiscutible que hai unha necesidade de atención aos diversos intereses, capacidades e motivacións. As Unidades Didácticas de Latín de 1º de Bacharelato ofrecen unha información básica e un desenvolvemento monográfico, que permite administrar os contidos en función dos coñecementos e expectativas do alumnado. Aqueles contidos que non se consideran imprescindibles para a consecución dos obxectivos/capacidades, sepáranse dos que son esenciais.

As actividades neste campo serán:

- de consolidación das aprendizaxes básicas para alcanzar os obxectivos plantexados.
- de organización dos coñecementos de maior dificultade, priorizando as habilidades procedimentais.
- de investigación, para os alumnos máis interesados.

LATÍN 2º DE BACHARELATO

Introdución

Lexislación de referencia

- *Decreto 86/2015 do 25 de xuño polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato da Comunidade Autónoma de Galicia*
- *Resolución do 27 de xullo de 2015, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións no curso académico 2015/16 para a implantación do currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia.*

Esta programación, sobre todo no que se refire ós contidos, está suxeita ás directrices que nos envía o coordinador da ABAU a principio de curso.

Destacar que ó longo do curso a estrutura e organización dos exames irán progresivamente adoptando o formato das Probas de Acceso á Universidade, para familiarizar ó alumno con elas.

Obxectivos

- Intensificar e ampliar os coñecementos lingüísticos e gramaticais que o alumno adquiriu nos anos que estivo estudando esta materia en 1º de Bacharelato.
- Lograr que o traballo diario de tradución, ademais de permitirlle ó alumno a facultade de interpretar un texto latino, sirva para reflexionar sobre o papel do traductor ante a obra allea, as súas posibilidades, estilos, limitacións, etc

Concreción dos estándares de aprendizaxe

Concreción dos estándares de aprendizaxe avaliáveis que forman parte dos perfís competenciais para os alumnos de Latín II de 2º de Bacharelato.

Estándares de aprendizaxe LATÍN II - 2º DE BACHARELATO	Competencias Clave
Bloque 1. O latín, orixe das linguas romances	
LA2B1.1.1. Recoñece e distingue a partir do étimo latino termos patrimoniais, semicultismos e cultismos, e explica as evolucións que se producen nun e noutro caso.	CCL, CAA, CCEC
LA2B1.2.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras fonéticas de evolución, e recoñece palabras da súa lingua que sufriron procesos de evolución semántica, valorando a relación co significado orixinal do étimo latino.	CCL, CMCCT, CCL, CCEC
LA2B1.2.2. Explica o proceso de evolución de termos latinos ás linguas romances, sinalando cambios fonéticos comúns a distintas linguas dunha mesma familia, e ilustralo con exemplos.	CD, CCL, CAA

Estándares de aprendizaxe LATÍN II - 2º DE BACHARELATO	Competencias Clave
Bloque 1. O latín, orixe das linguas romances	

Bloque 2. Morfoloxía	
LA2B2.1.1. Nomea e describe as categorías, e sinala os trazos que as distinguen.	CAA , CCL
LA2B2.2.1. Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, diferenciando lexemas e morfemas, e procurando exemplos noutros termos que estean presentes.	CMCCT, CCL
LA2B2.3.1. Analiza morfoloxicamente palabras presentes nun texto latino, identifica correctamente os seus formantes e sinala o seu enunciado.	CMCCT, CCL
LA2B2.4.1. Identifica con seguridade e axudándose do dicionario calquera tipo de formas nominais e pronominais, declínaas e sinala o seu equivalente en galego e en castelán.	CD, CCL, CAA
LA2B2.4.2. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía nominal e pronominal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario.	CCL, CAA
LA2B2.5.1. Identifica con seguridade e axudándose co dicionario calquera tipo de formas verbais, conxúgaas e sinala o seu equivalente en galego e en castelán	CD, CAA, CCL
LA2B2.5.2. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía verbal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario.	CCL, CAA, CD

Bloque 3. Sintaxe	
LA2B3.1.1. Utiliza axeitadamente a análise da sintaxe nominal e pronominal dun texto para efectuar correctamente a súa tradución.	CCL, CAA
LA2B3.2.1. Recoñece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas latinas, e relaciónaaas con construcións análogas existentes noutras linguas que coñeza.	CCL, CAA
LA2B3.3.1. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua latina, e relaciónaaos para traducilos cos seus equivalentes en galego e en castelán.	CCL, CAA

Bloque 3. Sintaxe

LA2B3.4.1. Define e comprende os conceptos de oración composta, coordinación e subordinación, sinala exemplos nos textos e recoñece os tipos de oracións compostas, tanto coordinadas como subordinadas, así como os nexos que as caracterizan.	CAA, CCL
LA2B3.5.1. Identifica formas non persoais do verbo en frases e textos, tradúceas correctamente e explica as súas funcións.	CCL, CAA

Bloque 4. Literatura latina

LA2B4.1.1. Nomea os aspectos máis salientables referentes á transmisión dos textos clásicos ao longo do tempo.	CCEC, CMCCT, CCEC
LA2B4.2.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios latinos, e identifica e sinala a súa presenza en textos propostos.	CAA, CCL, CCEC
LA2B4.3.1. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles autores, obras e outros aspectos relacionados coa literatura latina.	CMCCT, CCEC
LA2B4.3.2. Nomea autores representativos da literatura latina, encádraos no seu contexto cultural, e cita e explica as súas obras máis coñecidas.	CD, CCL
LA2B4.4.1. Realiza comentarios de textos latinos e sitúaos no tempo, explicando a súa estrutura, se a extensión da pasaxe o permite, e as súas características esenciais, e identifica o xénero ao que pertencen.	CCL, CSC, CCEC
LA2B4.5.1. Analiza o diferente uso que se fixo dos textos latinos, explorando o mantemento dos xéneros e os temas da literatura latina mediante exemplos da literatura contemporánea.	CSC, CD, CCL
LA2B4.5.2. Recoñece a través de motivos, temas ou personaxes a influencia da tradición grecolatina en textos de autores/as contemporáneos/as, e sèrvese deles para comprender e explicar o mantemento dos xéneros e dos temas procedentes da cultura grecolatina, describindo os seus aspectos esenciais e os tratamentos que reciben.	CSC, CD, CCL

Bloque 5. Roma: Textos

LA2B5.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos latinos para efectuar correctamente a súa tradución.	CCL, CAA
LA2B5.2.1. Utiliza con seguridade e autonomía o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical que proporciona, e identifica en cada caso o termo máis acaído na lingua propia, en función do contexto e do estilo empregado polo autor, para unha correcta tradución do texto.	CD, CAA, CCL

Bloque 5. Roma: Textos

LA2B5.3.1. Aplica os coñecementos adquiridos para realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos.	CAA, CSC, CCEC, CCL
LA2B5.4.1. Identifica o contexto social, cultural e histórico dos textos propostos partindo de referencias tomadas dos propios textos e asociándoas con coñecementos adquiridos previamente.	CSC, CCEC, CCL
LA2B5.5.1. Recoñece e explica a partir de elementos formais o xénero e o propósito do texto.	CCL, CCEC

Bloque 6. Léxico

LA2B6.1.1. Identifica e explica termos do léxico literario, científico e filosófico, e tradúceos correctamente ao galego e ao castelán.	CCL, CMCCT, CD
LA2B6.2.1. Deduce o significado de palabras e expresións latinas non estudadas a partir do contexto, ou de palabras ou expresións da súa lingua ou doutras linguas que coñeza.	CAA, CCL, CD
LA2B6.2.2. Identifica a etimoloxía e coñece o significado de palabras de léxico común e especializado do galego e do castelán.	CD, CCL
LA2B6.3.1. Comprende, explica e emprega na lingua propia e no contexto axeitado locucións e expresións latinas que se mantiveron na linguaxe literaria, xurídica, filosófica, técnica, relixiosa, médica e científica.	CMCCT, CSC, CD, CCEC, CCL
LA2B6.4.1. Recoñece e explica o significado dos helenismos e dos latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España, e explica o seu significado a partir do termo de orixe.	CCL, CCEC

Secuenciación e temporalización dos contidos

Contidos Primeira avaliación LATÍN II	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
B2.1. Morfoloxía nominal e pronominal: formas menos usuais e irregulares.		setembro - outubro	9	Controles morfoloxía na Aula (1ª ava)

Contidos Primeira avaliación LATÍN II	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
B3.1. Estudo pormenorizado da sintaxe nominal e pronominal.		novembro	4	Cuestións gramaticais nas traducións
B4.1. Transmisión literaria e xéneros literarios latinos (Introdución. Comedia)		setembro - outubro	7	Traballos, cuestionarios, Lecturas, mapas conceptuales“.Plauto e a comedia latina.
B6.2. Etimoloxía e orixe das palabras da propia lingua (Toponimia I) B6.3. Locucións e expresións latinas incorporadas á lingua coloquial e á literaria (I)		novembro - decembro	8	Traballo. Exposición na Aula Cuestionario “Latinismos e Toponimia I”. Probas escritas.
B5.1. Tradución e interpretación de textos latinos. (textos adaptados)		setembro- outubro - novembro	25	1ª tradución con dicionario 2ª tradución con dicionario (
B5.2. Comentario e análise histórica, lingüística e literaria de textos latinos orixinais (Eutropio)		novembro- decembro		
B5.3. Coñecemento do contexto social, cultural e histórico dos textos traducidos. B5.4. Identificación das características formais dos textos.				

Contidos Segunda avaliación LATÍN II	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
B2.2. Morfoloxía verbal: verbos irregulares e defectivos. Formas nominais do verbo: xerundio, xerundivo e supino. Conxugación perifrástica.		xaneiro - febreiro	6	Controles de morfoloxía na aula (2ª ava.)
B3.2. Tipos de oracións e construcións sintácticas.		xaneiro - marzo	2	Cuestións gramaticais nas traducións

Contidos Segunda avaliación LATÍN II	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
B3.3. Oración composta: coordinación e subordinación (I)		marzo	5	Cuestións gramaticais nas traducións
B3.4. Construcións de infinitivo, participio, xerundio, xerundivo e supino.		febreiro	6	Cuestións gramaticais nas traducións
B4.1. Transmisión literaria e xéneros literarios latinos (Oratoria, Lírica I)		xaneiro - marzo	18	Cuestionario Literatura Latina (Oratoria) Traballos. Mapa conceptual "Cicerón e a Oratoria"
B6.2. Etimoloxía e orixe das palabras da propia lingua (Toponimia II) B6.3. Locucións e expresións latinas incorporadas á lingua coloquial e á literaria (II)		xaneiro - febreiro	7	Traballo. Cuestionario "Latinismos e Toponimia II" Probas escritas.
B5.1. Tradución e interpretación de textos latinos. (Eutropio) B5.2. Comentario e análise histórica, lingüística e literaria de textos latinos orixinais (Eutropio) B5.3. Coñecemento do contexto social, cultural e histórico dos textos traducidos. B5.4. Identificación das características formais dos textos.		xaneiro-marzo	20	1ª tradución con dicionario (Eutropio) 2ª tradución con dicionario (Eutropio)

Contidos Terceira avaliación LATÍN II	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
--	------------	-----	------------	-------------------

Contidos Terceira avaliación LATÍN II	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
B3.3. Oración composta: coordinación e subordinación (II)		abril	5	Cuestións gramaticais nas traducións
B6.2. Etimoloxía e orixe das palabras da propia lingua (Toponimia III) B6.3. Locucións e expresións latinas incorporadas á lingua coloquial e á literaria (III)		Marzo	7	Traballo. Cuestionario “Latinismos e Toponimia III Probas escritas.
B6.4. Composición e derivación culta: lexemas, prefixos e sufixos de orixe latina e grega.		Abril	7	Cuestionario. Traballo. Probas escritas.
B4.1. Transmisión literaria e xéneros literarios latinos (Lírica II, Historiografía, Épica, Fábula)		marzo - maio	17	Traballo Literatura Mapa conceptual Lírica Mapa conceptual “Historiografía” Mapa conceptual “Épica” Cuestionario Literatura Latina (Lírica, Historiografía, Épica”
B5.1. Tradución e interpretación de textos latinos. (Fedro)		abril - maio	14	1ª tradución con dicionario (Fedro)
B5.2. Comentario e análise histórica, lingüística e literaria de textos latinos orixinais (Fedro)				Relectio (texto de Fedro vistos na Aula)
B5.3. Coñecemento do contexto social, cultural e histórico dos textos traducidos. B5.4. Identificación das características formais dos textos.				

Estándares e porcentaxes

O bloque 1, 4 e 6, Toponimia, Literatura Latina e Léxico suporán un 30% do total. Igual que nas probas da ABAU o bloque 4 de Literatura representará un 15% e os bloques 1 e 6 un 0,75%. Os outros bloques entrelazados sumarán aproximadamente o 70% restante.

Metodoloxía e actividades complementarias

- O enfoque ten que ser sobre todo práctico. Por iso é necesario traballar con textos seleccionados de dificultade gradual, e débense aproveitar estes como pretexto para introducir ao alumno nos diversos aspectos do mundo romano.
- Faranse entón traducións diarias, con explicacións gramaticais, sintácticas, estilísticas ou de calquera outro tipo, no momento da corrección das mesmas. O alumno deberá participar activamente nelas, aportando a súa versión do texto e comparándoa ca dos seus compañeiros, a do profesor ou outras.
- Os temas de literatura serán ilustrados con lecturas seleccionadas dos autores do programa, das que poderán facerse comentarios de texto.
- Cuestionarios e Glosarios.
- Os temas de civilización latina poderán completarse coa proxección de vídeos, sesións na aula de ordenadores e excursións ou visitas a museos.
- No mes de marzo está prevista unha excursión ó festival de teatro greco-latino Lugo-Ourense 2020, organizado pola Sección Galega da Sociedade Española de Estudos Clásicos.
- Se algún alumno o desexase e o profesorado tivese dispoñibilidade, poderá participar na Olimpíada de Tradución que se celebra en Santiago organizada por SEEC Galicia.
- Busca e publicación de entradas sobre a romanización de Galicia e os latinismos na prensa

Instrumentos e procedementos de avaliación

- Primeira avaliación: haberá dúas probas de tradución con comentario gramatical (un texto ou oracións soltas e outro de Eutropio), outra de literatura e outra de topónimos e latinismos.
- Segunda avaliación: haberá dúas probas de tradución con comentario gramatical (un texto de Eutropio e outro de Fedro), outra de civilización latina e literatura e outra de topónimos e latinismos.
- Terceira avaliación: ademais dunha proba de tradución con comentario gramatical (Eutropio ou Fedro), outra de literatura outra de topónimos e latinismos e outra de Derivación-Composición culta, realizarase un exame final semellante ás probas de acceso á universidade, que se avaliará como se explica no cadro inferior.

Traducción (verso/prosa)	Cuestión gramatical	Literatura latina	Cuestións mundo clásico
6	1	1,5	1,5

- A nota final de Curso calcularase tendo en conta a media das tres avaliacións e axustando posteriormente a nota (25%,35%,40% primeira, segunda e terceira avaliación, respectivamente)
- Nas avaliacións terase en conta, ademais das probas obxectivas, o traballo e a actitude do alumno: a súa participación na resolución dos diferentes exercicios que se realicen ou corrixan durante as clases, a publicación nos blogs e demais espazos na rede, a entrega dos traballos esixidos e as presentacións ante o resto da clase.
- A copia nos exames, a non realización dos traballos encomendados e a non presentación do material didáctico na aula poderán implicar a avaliación negativa do alumno.

Criterios de avaliación

- Comprender e traducir de forma coherente textos latinos pertencentes a diversos xéneros literarios. Con este criterio preténdese comprobar o progreso na práctica da tradución, así como a capacidade de lectura comprensiva adquirida polo alumnado. Na tradución procurarase combinar a fidelidade coa corrección no estilo, facendo un adecuado uso do dicionario.
- Recoñecer en textos latinos orixinais os elementos básicos da morfoloxía regular e da sintaxe da oración, en función da comprensión do texto latino, apreciando variantes e coincidencias con outras linguas coñecidas, especialmente co galego e co castelán. Este criterio trata de comprobar o coñecemento e manexo da lingua latina por parte do alumnado, completando o nivel adquirido no curso anterior mediante o estudo das irregularidades morfolóxicas de maior frecuencia e dos procedementos máis habituais de subordinación propios da lingua latina. O alumnado debe manifestar o seu avance neste nivel facendo análises morfosintácticas de textos orixinais de dificultade progresiva e recoñecendo as variantes e coincidencias respecto doutras linguas por el coñecidas.
- Comparar o léxico latino co das outras linguas de uso do alumnado, identificando os seus compoñentes e deducindo o seu significado etimolóxico. Este criterio trata de avaliar se o alumnado domina os procedementos de derivación e composición na formación do léxico latino e se é consciente de que eses derivados pasaron como tales á lingua que utiliza. Así mesmo, trátase de comprobar se reflexionou sobre os procedementos de derivación e composición, no que xogan un papel preponderante os afixos de orixe grecolatina.
- Realizar comentarios de textos traducidos, analizar as estruturas e trazos literarios deles e recoñecer o papel da literatura clásica nas literaturas occidentais. Con este criterio preténdese comprobar a identificación dos elementos esenciais dun texto literario, formais e de contido, e se se recoñecen os diversos xéneros polos seus trazos diferenciadores. O comentario versará sobre textos con sentido completo de diversos xéneros literarios e a súa comparación con textos da literatura posterior, especialmente a escrita en galego e castelán nos que sobrevivan trazos, temas ou tópicos da literatura latina.
- Planificar e realizar traballos monográficos manexando fontes de diversos tipos (restos arqueolóxicos, inscricións, índices, léxicos, traballos específicos, etc.) e utilizando as tecnoloxías da información e a comunicación como ferramenta de organización e comunicación dos resultados. Este criterio trata de constatar a capacidade creativa do alumnado na planificación,

procura, recompilación e sistematización da información, así como o grao de corrección na expresión oral ou escrita. O alumnado, guiado polo profesorado, planificará a actividade, organizará a información, contrastará e intentará formular hipóteses, elaborando o seu traballo mediante o uso das tecnoloxías da información e da comunicación como ferramentas fundamentais en todo o proceso e como soporte para a exposición das súas conclusións. Neste sentido, recoméndase o uso de páxinas web, blogs, páxinas colaborativas, enciclopedias e dicionarios en liña, programas de presentacións e outras ferramentas da internet.

✦ Ler obras da literatura latina traducidas. Con este criterio preténdese que o alumnado capte a mensaxe contida na obra, as claves do xénero e o seu contexto histórico. Pode tratarse de obras completas, traducidas ou adaptadas ao nivel de bacharelato, ou ben de antoloxías dunha única ou varias autorías ou que se articulen ao redor de temas concretos. O que se busca fundamentalmente é potenciar o hábito de lectura con textos atractivos para o alumnado.

Actividades de recuperación

As medidas de recuperación poden ser entre outras a elaboración de resúmenes das ideas principais de cada unidade, textos para traduciren na casa ou unha proba de recuperación (escrita) por cada avaliación que demostren o grao de adquisición dos obxectivos establecidos. Os alumnos coa materia pendente terán a posibilidade de superar a totalidade da materia presentándose a unha proba en febreiro e outra en maio.

Tratamento do fomento da lectura

Dentro do curso de 2º de Bacharelato os alumnos deberán ler as obras prescritas nas probas de Selectividade, se as hai, ademais doutros fragmentos dos autores que entran no programa, elixidos polo profesor.

Unha vez lida a obra terán que realizar unha exposición oral diante do profesor ou ben mediante proba escrita.

Medidas de atención á diversidade

A extensión da escolaridade obrigatoria e os cambios operados na sociedade intensifican a diversidade nos centros: as diferencias de orixe e traxectoria escolar do alumnado son variadas e tamén son variadas as expectativas cara o sistema educativo. É indiscutible que hai unha necesidade de atención aos diversos intereses, capacidades e motivacións. Os temas de 2º de Bacharelato ofrecen unha información básica e un desenvolvemento monográfico, que permite administrar os contidos en función dos coñecementos e expectativas do alumnado. Aqueles contidos que non se consideran imprescindibles para a consecución dos obxectivos/capacidades, sepáranse dos que son esenciais.

As actividades neste campo serán:

- ✦ de consolidación das aprendizaxes básicas para alcanzar os obxectivos plantexados.
- ✦ de organización dos coñecementos de maior dificultade, priorizando as habilidades procedimentais.
- ✦ de investigación, para os alumnos máis interesados.

GREGO I

Introdución

Lexislación de referencia

- *Decreto 86/2015 do 25 de xuño polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato da Comunidade Autónoma de Galicia*
- *Resolución do 27 de xullo de 2015, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións no curso académico 2015/16 para a implantación do currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia.*

Concreción dos estándares de aprendizaxe

Concreción dos estándares de aprendizaxe avaliáveis que forman parte dos perfís competenciais para os alumnos de Grego I de Bacharelato.

Estándares de aprendizaxe GREGO I - 1º DE BACHARELATO	Competencias Clave
Bloque 1. Lingua grega	
GR1B1.1.1. Localiza nun mapa o marco xeográfico en que ten lugar o nacemento da lingua grega e a súa expansión.	CD , CSC
GR1B1.2.1. Explica a orixe da lingua grega e a relación coas outras linguas da familia indoeuropea. GR1B1.2.2. Enumera e localiza nun mapa as principais ramas da familia das linguas indoeuropeas	CAA , CCEC
GR1B1.3.1. Explica o concepto de familia lingüística. GR1B1.3.2. Define o concepto de indoeuropeo e explica o proceso de creación do termo	CCL
GR1B1.4.1. Establece a filiación das linguas de Europa delimitando nun mapa a zona de orixe e zonas de expansión. GR1B1.5.1. Coñece as etapas da evolución da lingua grega, desde o micénico ata o grego moderno GR1B1.6.1. Identifica a escritura Lineal B como un silabario, e a evolución dos caracteres do alfabeto. GR1B1.7.1. Coñece a pronuncia da lingua grega moderna e utiliza algunhas palabras e expresións básicas. GR1B1.8.1. Sitúa nun mapa as diversas variedades dialectais da lingua grega	CD, CCL, CSC
GR1B2.1.1. Recoñece diferentes tipos de escritura segundo a súa orixe e tipoloxía e describindo os trazos que distinguen a uns doutros.	CCL

Estándares de aprendizaxe GREGO I - 1º DE BACHARELATO	Competencias Clave
Bloque 1. Lingua grega	
GR1B2.2.1. Explica a orixe do alfabeto grego e describe a evolución dos seus signos a partir da adaptación dos signos do alfabeto fenicio.	CCL
GR1B2.2.2. Explica a orixe e a evolución dos sistemas de escritura de diferentes linguas, partindo do alfabeto grego, e sinala as adaptacións que se producen en cada unha delas.	CCL
GR1B2.3.1. Identifica e nomea correctamente os caracteres que forman o alfabeto grego, na súa forma minúscula e maiúscula, e escríbeos e leos correctamente.	CCL
GR1B2.4.1. Sitúa todos os fonemas da lingua grega no cadro clasificatorio dos fonemas e sabe describilos desde o punto e o modo de articulación.	CCL
GR1B2.5.1. Coñece as normas de transcripción e aplícaaas con corrección na transcripción de termos gregos ao galego e ao castelán.	CCL
GR1B2.6.1. Coñece o valor e colocación dos acentos, espíritos e demais signos diacríticos e de puntuación.	CCL

Bloque 3. Morfoloxía	
GR1B3.1.1. Distingue unha lingua flexiva doutra non flexiva.	CCL
GR1B3.2.1. Distingue palabras variables e invariables, explica as características que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.	CCL
GR1B3.3.1. Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e afixos, e buscando exemplos doutros termos nos que estean presentes.	CCL
GR1B3.4.1. Enuncia correctamente diversos tipos de palabras en grego, distinguíndoos a partir do seu enunciado e clasificándoos segundo a súa categoría e declinación	CCL
GR1B3.5.1. Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente. GR1B3.5.2. Analiza desde o punto de vista morfolóxico substantivos, adxectivos, determinantes e sintagmas de concordancia, e tradúceos correctamente ao galego e/ou ao castelán.	CCL
GR1B3.6.1. Declina e/ou conxuga correctamente palabras propostas segundo a súa categoría, e explica e ilustra con exemplos as características que diferencian os conceptos de conxugación e declinación.	CCL CCA

Bloque 3. Morfoloxía

GR1B3.6.2. Clasifica verbos segundo o seu tema, e describe os trazos polos que se recoñecen os modelos de flexión verbal.

GR1B3.6.3. Explica o uso dos temas verbais gregos e identifica correctamente as formas derivadas de cada un deles.

GR1B3.6.4. Conxuga os tempos verbais en voz activa e medio pasiva, aplicando correctamente os paradigmas correspondentes.

GR1B3.6.5. Analiza morfoloxicamente e traduce ao galego e/ou ao castelán diferentes formas verbais gregas, e compara o seu uso en ambas as linguas.

GR1B3.6.6. Cambia de voz as formas verbais identificando e manexando con seguridade os formantes que expresan este accidente verbal.

Bloque 5. Sintaxe

GR1B4.1.1. Analiza morfolóxica e sintacticamente frases e textos sinxelos identificando correctamente as categorías gramaticais ás que pertencen as diferentes palabras e explicando as funcións que realizan **no contexto**

CCL

GR1B4.2.1. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal grega, explica as súas funcións dentro da oración e ilustra con exemplos a forma adecuada **de traducilos**.

CCL

GR1B4.3.1. Coñece e aplica a concordancia entre nomes e determinantes nominais, así como entre **verbos e suxeitos**

CCL

GR1B4.4.1. Analiza correctamente casos e funcións para poder recoñecer **cada elemento da oración**.

CCL

GR1B4.5.1. Compara e clasifica diferentes tipos de oracións simples, e identifica e explica en cada **caso as súas características**

CCL

GR1B4.6.1. Compara e clasifica diferentes tipos de oracións compostas, diferéncias con precisión das oracións simples e explica en **cada caso as súas características**.

CCL

Bloque 5. Sintaxe

GR1B4.7.1. Identifica as funcións das formas de infinitivo dentro da oración, comparando exemplos do seu uso.	CCL
GR1B4.8.1. Recoñece, analiza e traduce correctamente as construcións de infinitivo concertado e non concertado, relacionándoas con construcións análogas noutras linguas que coñece.	CCL
GR1B4.9.1. Identifica as funcións das formas de participio dentro da oración, comparando exemplos do seu uso.	CCL
GR1B4.10.1. Recoñece, analiza e traduce correctamente as construcións de participio concertado e non concertado, relacionándoas con construcións análogas noutras linguas que coñece.	CCL
GR1B4.11.1. Identifica e relaciona elementos morfolóxicos da lingua grega para realizar a análise e a tradución de textos sinxelos.	CCL
GR1B4.12.1. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua grega, relacionándoos para traducilos cos seus equivalentes en galego e/ou en castelán.	CCL

Bloque 5. Grecia: historia, cultura, arte e civilización

GR1B5.1.1. Describe o marco histórico no que xorde e se desenvolve a civilización grega, sinalando distintos períodos dentro del e identificando en cada un as conexións máis importantes con outras civilizacións	CD, CSC,CCEC
---	--------------

Bloque 5. Grecia: historia, cultura, arte e civilización

GR1B5.1.2. Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan fitos históricos relevantes, consultando ou non fontes de información.	CMCCT, CD
GR1B5.1.3. Distingue as etapas da historia de Grecia, explicando os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras.	CCLEC
GR1B5.1.4. Sabe enmarcar determinados feitos históricos na civilización e no período histórico correspondente, pondoos en contexto e relacionándoos con outras circunstancias contemporáneas.	CCEC
GR1 GR1B5.2.1. Describe os principais sistemas políticos da antiga Grecia e compáraos entre eles, establecendo semellanzas e diferenzas, e GR1B5.2.2. Describe a organización da sociedade grega, explica as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha, relaciona estes aspectos cos valores cívicos da época e compáraos cos actuais. B5.3.1. Identifica e explica os papeis que desempeña dentro da familia cada un dos seus membros, analizando a través deles estereotipos culturais da época e comparándoos cos actuais. GR1B5.4.1. Identifica e describe formas de traballo e relacións cos coñecementos científicos e técnicos da época, explicando a súa influencia no progreso da cultura occidental. GR1B5.4.2. Describe as principais formas de lecer da sociedade grega e analiza a súa finalidade, os grupos aos que van dirixidas e a súa función no desenvolvemento da identidade social. GR1B5.5.1. Pode nomear coa súa denominación grega e latina os	CCEC,CSC,CMCCT, CSIEE.

Bloque 5. Grecia: historia, cultura, arte e civilización

principais deuses e heroes da mitoloxía grecolatina, e sinalar os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o seu ámbito de influencia.

GR1B5.6.1. Identifica dentro do imaxinario mítico deuses, semideuses e heroes, e explica os principais aspectos que os diferencian

GR1B5.6.2. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno e sinalando as semellanzas e as principais diferenzas entre ambos os tratamentos, asociándoas a outras características culturais propias de cada época.

GR1B5.6.3. Recoñece referencias mitolóxicas directas ou indirectas en diferentes manifestacións artísticas, e describe, a través do uso que se fai destas, os aspectos básicos que en cada caso se asocian á tradición grecolatina.

GR1B5.7.1. Enumera e explica as principais características da relixión grega, póndoas en relación con outros aspectos básicos da cultura helénica e establecendo comparacións con manifestacións relixiosas propias doutras culturas.

GR1B5.8.1. Describe e analiza os aspectos relixiosos e culturais que sustentan os certames deportivos da antiga Grecia e a presenza ou ausencia destes nos seus correlatos actuais.

CD, CCEC

Bloque 6. Textos

GR1B6.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos de dificultade graduada

CCL

Bloque 6. Textos

para efectuar correctamente a súa **tradución.**

GR1B6.2.1. Utiliza correctamente o dicionario para localizar o significado de palabras que entrañen dificultade, identificando entre varias acepcións o sentido máis axeitado **para a tradución do texto.**

GR1B6.2.2. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos **de forma global.**

CCL, CAA

GR1B6.3.1. Traduce do grego ao galego e/ou ao castelán frases e **textos sinxelos.**

CCL

GR1B6.4.1. Utiliza os coñecementos adquiridos para facer comentarios **dos textos.**

CCL, CAA

GR1B6.5.1. Compara estruturas gregas coas da lingua propia, e establece **semellanzas e diferenzas.**

GR1B6.6.1. Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal **e distinguindo as súas partes.**

GR1B6.7.1. Mantén un sinxelo diálogo en grego sobre a base dun **tema previamente acordado.**

GR1B6.8.1. Redacta frases sinxelas ou pequenos textos en grego **sobre un tema proposto.**

CCL,CCEC

Bloque 7. Léxico

Bloque 7. Léxico

GR1B7.1.1. Deduce o significado de palabras gregas non estudadas a partir de palabras da súa propia lingua ou do contexto.	CCL
GR1B7.1.2. Identifica e explica as palabras de maior frecuencia e os principais prefixos e sufixos, e tradúceos á propia lingua.	CCL
GR1B7.1.3. Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, sinala e diferencia lexemas e afixos, e procura exemplos doutros termos nos que estean presentes.	CCL
GR1B7.2.1. Descompón os formantes das palabras e reconece o significado dos elementos de orixe grega.	CCL
GR1B7.3.1. Identifica os helenismos máis frecuentes do vocabulario común e explica o seu significado remitíndose aos étimos gregos orixinais.	CCL
GR1B7.3.2. Identifica a etimoloxía e coñece o significado das palabras de léxico común da lingua propia	CCL
GR1B7.5.1. Relaciona distintas palabras da mesma familia etimolóxica ou semántica.	CCL

Secuenciación e temporalización dos contidos

Contidos Primeira avaliación GREGO I	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
B1.1. Marco xeográfico da lingua grega. B1.2. Familias lingüísticas. O indoeuropeo. B2.3. Caracteres do alfabeto grego. B2.4. Clasificación dos fonemas:		Setembro/ Outubro		Probas escritas, mapas, exercicios on-line, xogos interactivos e traballos.

Contidos Primeira avaliación GREGO I	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
<p>pronuncia.</p> <p>B2.5. Transcrición de termos dos caracteres gregos.</p> <p>B2.6. Signos diacríticos e de puntuación.</p>				
<p>B3.1. O grego, lingua flexiva. Tipos de palabras: variables e invariables.</p> <p>B6.1. Iniciación ás técnicas de tradución.</p> <p>. B6.2. Iniciación ás técnicas de retroversión e comentario de textos.</p> <p>B6.3. Análise morfolóxica e sintáctica. Comparación de estruturas gregas coas da lingua propia</p>		Todo o trimestre		
<p>B3.2. Formantes das palabras</p> <p>B6.4. Lectura comprensiva de textos traducidos.</p>		Todo o trimestre		
<p>B3.3. Concepto de declinación: declinacións gregas. Enunciado e paradigmas</p>		Todo o trimestre		
<p>B3.4. Flexión nominal e pronominal.</p> <p>B7.2. Descomposición de palabras nos seus formantes.</p>				
<p>B3.5. Sistema verbal grego. Verbos temáticos e aтемáticos</p> <p>B5.1. Períodos da historia de Grecia.</p> <p>B5.2. Organización política e social de Grecia.</p> <p>B7.1. Vocabulario básico grego: léxico de uso frecuente e principais prefixos e sufixos.</p> <p>B7.3. Helenismos máis frecuentes do vocabulario común e do léxico</p> <p>B7.4. Identificación de lexemas, sufixos e prefixos helénicos usados na lingua propia.</p> <p>B7.5. Familias etimolóxicas e semánticas.</p>		Todo o trimestre		Probas escritas, mapas, exercicios on-line, xogos interactivos e traballos

Contidos Segunda avaliación GREGO I	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
--	------------	-----	------------	-------------------

Contidos Segunda avaliación GREGO I	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
B3.6. Formas verbais persoais e non persoais . B6.3. Análise morfolóxica e sintáctica. Comparación de estruturas gregas coas da lingua propia B7.3. Helenismos máis frecuentes do vocabulario común e do léxico		Todo o trimestre		
B4.1. Casos gregos. B6.4. Lectura comprensiva de textos traducidos .				
. B4.2. Concordancia B4.3. Elementos da oración . B4.4. Oración simple: oracións atributivas e predicativas . B4.5. Oracións compostas . B5.3. A familia . B5.4. Traballo e lecer: oficios, ciencia e técnica . Festas e espectáculos . B7.1. Vocabulario básico grego: léxico de uso frecuente e principais prefixos e sufixos . B7.2. Descomposición de palabras nos seus formantes . B7.4. Identificación de lexemas, sufixos e prefixos helénicos usados na lingua propia . B7.5. Familias etimolóxicas e semánticas .		Todo o trimestre		Probas escritas, mapas, exercicios on-line, xogos interactivos e traballos

Contidos Terceira avaliación GREGO I	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
B4.6. Construcións de infinitivo . B4.7. Construcións de participio .		Todo o trimestre		Probas escritas, mapas, exercicios on-line, xogos interactivos e traballos
B6.3. Análise morfolóxica e sintáctica. Comparación de estruturas gregas coas da lingua propia B7.2. Descomposición de palabras nos seus formantes . B7.3. Helenismos máis frecuentes do vocabulario común e do léxico B7.4. Identificación de lexemas, sufixos e prefixos helénicos usados na lingua propia .				

Contidos Terceira avaliación GREGO I	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
B4.8. Análise e tradución de frases e textos. B6.4. Lectura comprensiva de textos traducidos. B6.5. Lectura comparada e comentario de textos en lingua grega e na lingua propia.				
. B5.5. Mitoloxía e relixión. B6.6. Produción de textos propios breves en lingua grega. B7.1. Vocabulario básico grego: léxico de uso frecuente e principais prefixos e sufixos. B7.5. Familias etimolóxicas e semánticas.		Todo o trimestre		

Metodoloxía e actividades complementarias

- O enfoque ten que ser sobre todo práctico. Por iso é necesario traballar con oracións e textos seleccionados de dificultade gradual, e débense aproveitar estes como pretexto para introducir ó alumno nos diversos aspectos do mundo grego.
- Faranse entón traducións diarias, con explicacións gramaticais, sintácticas, estilísticas ou de calquera outro tipo, no momento da corrección das mesmas. O alumno deberá participar activamente nelas, aportando a súa versión do texto e comparándoa ca dos seus compañeiros, a do profesor ou outras.
- Os temas de cultura serán ilustrados con lecturas seleccionadas dos autores do programa.
- Realización de presentacións de traballos en equipo: guía por Grecia, o Continente e as Illas, personaxes relevantes...
- Cuestionarios e guías de lectura. Probablemente adiantemos as obras de lectura obrigatoria de Grego II para que as lean neste curso e quede feito para o curso seguinte.
- Colaboración na elaboración de powerpoint, etc.
- Os temas de civilización grega completaranse coa proxección de vídeos, sesións na aula de ordenadores e excursións ou visitas a museos.
- No mes de febreiro os alumnos participarán no Concurso de Cultura Clásica Odisea 2020, organizado pola Sección Galega da Sociedade Española de Estudos Clásicos.
- No mes de marzo está prevista unha excursión ó festival de teatro greco-latino Lugo-Ourense 2020, organizado pola Sección Galega da Sociedade Española de Estudos Clásicos.

➤ O libro de texto empregado será o de Grego de Bahía edicións.

➤ Todos os bloques de contidos se darán nas tres avaliacións e os exames contarán de preguntas de todos os apartados.

Instrumentos e procedementos de avaliación

➤ Primeira avaliación: haberá unha proba ao acabar cada tema excepto o 1 e o 2 que van xuntos. As probas serán de traducción con comentario gramatical e de cuestión culturais, históricas, literarias, helenismos, mitoloxía etc.

➤ Segunda avaliación: haberá dúas probas ou tres de traducción con comentario gramatical, de cuestión culturais, históricas, literarias, helenismos, mitoloxía etc.

➤ Terceira avaliación: haberá dúas probas ou tres de traducción con comentario gramatical, de cuestión culturais, históricas, literarias, helenismos, mitoloxía etc.

➤ As probas escritas terán unha porcentaxe aproximada de 7 puntos traducción e gramática e tres helenismos e mundo clásico.

➤ A nota final de Curso calcularase tendo en conta a media das tres avaliacións e axustando posteriormente a nota 25%,35% e 40%

➤ Nas avaliacións terase en conta, ademais das probas obxectivas, o traballo e a actitude do alumno: a súa participación na resolución dos diferentes exercicios que se realicen ou corrixan durante as clases, a publicación nos blogs e demais espazos na rede, a entrega dos traballos esixidos e as presentacións ante o resto da clase.

➤ A copia nos exames, a non realización dos traballos encomendados e a non presentación do material didáctico na aula poderán implicar a avaliación negativa do alumno.

Crterios de avaliación

Coñecer e localizar nun mapa o marco xeográfico da lingua grega

Explicar a orixe da lingua grega a través do indoeuropeo

Coñecer as diferentes etapas da historia da lingua grega

Coñecer a orixe do alfabeto grego

Coñecer os caracteres do alfabeto grego, escribilos e lellos correctamente.

Coñecer os acentos, espíritos e demais signos diacríticos e de puntuación

Coñecer o concepto de flexión

Distinguir e clasificar as diferentes categorías de palabras a partir do seu enunciado

Coñecer, identificar e distinguir os distintos formantes das palabras

Comprender o concepto de declinación

Coñecer as declinacións, encadrar as palabras dentro da súa declinación, declinalas correctamente, analizar e traducir formas nominais e pronominais

Conxugar correctamente as formas verbais estudadas, analizarlas morfolóxicamente e traducilas
Diferenciar entre formas persoais e non persoais do verbo e recoñecer as categorías gramaticais presentes nelas

Coñecer e analizar as funcións das palabras na oración

Coñecer e identificar os nomes dos casos e saber traducilos adecuadamente

Coñecer o concepto de concordancia

Recoñecer os elementos da oración

Recoñecer e clasificar os distintos tipos de oracións

Coñecer as funcións dos infinitivos e participios nas oracións

Identificar as construción de infinitivo e participio concertado e non concertado

Coñecer, comprender e utilizar os elementos morfosintácticos do grego e iniciarse na tradución e interpretación de textos de dificultade progresiva

Coñecer os feitos históricos dos periodos da historia de Grecia, encadralos no periodo correspondente e realizar eixes cronolóxicos

Coñecer e comparar as diferentes formas de organización política e social da antiga Grecia

Coñecer a composición da familia e os roles asignados.

Identificar as diferentes formas de traballo e lecer existentes na antigüidade

Coñecer as ideas dos principais filósofos gregos

Coñecer e aplicar os coñecementos precisos para a tradución e interpretación de frases e textos de dificultade progresiva

Iniciarse no uso do dicionario

Comparar as estruturas gregas coas da propia lingua

Coñecer, identificar e traducir os principais helenismos (Léxico).

Actividades de recuperación

As medidas de recuperación, se así o demandase o alumnado, poden ser entre outras a elaboración de resúmenes das ideas principais de cada unidade, textos para traduciren na casa ou unha proba de recuperación (escrita) ao final do curso. A nota fará media coas outras dúas avaliacións. Os alumnos coa materia pendente terán a posibilidade de superar a totalidade da materia presentándose a unha proba en febreiro e outra en maio.

Tratamento do fomento da lectura

Dentro do curso de 1º de Bacharelato os alumnos deberán ler fragmentos de autores ou adaptacións, elixidos polo profesor.

Unha vez lida a obra terán que realizar unha exposición oral diante do profesor ou ben nunha proba escrita onde demostren a lectura de ditos libros.

Medidas de atención á diversidade

A extensión da escolaridade obrigatoria e os cambios operados na sociedade intensifican a diversidade nos centros: as diferencias de orixe e traxectoria escolar do alumnado son variadas e tamén son variadas as expectativas cara o sistema educativo. É indiscutible que hai unha

necesidade de atención aos diversos intereses, capacidades e motivacións. Os temas de 1º de Bacharelato ofrecen unha información básica e un desenvolvemento monográfico, que permite administrar os contidos en función dos coñecementos e expectativas do alumnado. Aqueles contidos que non se consideran imprescindibles para a consecución dos obxectivos/capacidades, sepáranse dos que son esenciais.

As actividades neste campo serán:

- de consolidación das aprendizaxes básicas para alcanzar os obxectivos plantexados.
- de organización dos coñecementos de maior dificultade, priorizando as habilidades procedimentais.
- de investigación, para os alumnos máis interesados.

GREGO II

Introdución

Lexislación de referencia

- *Decreto 86/2015 do 25 de xuño polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato da Comunidade Autónoma de Galicia*
- *Resolución do 27 de xullo de 2015, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións no curso académico 2015/16 para a implantación do currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia.*

Concreción dos estándares de aprendizaxe

Concreción dos estándares de aprendizaxe avaliáveis que forman parte dos perfís competenciais para os alumnos de Grego II de 2º de Bacharelato.

Estándares de aprendizaxe GREGO II - 2º DE BACHARELATO	Competencias Clave
Bloque 1. Lingua grega	
GR2B1.1.1. Delimita ámbitos de influencia dos distintos dialectos, situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.	CCL, CD, CCEC
GR2B1.2.1. Compara termos do grego clásico e os seus equivalentes en grego moderno, constatando as semellanzas e as diferenzas que existen entre uns e outros e analizando a través destas as características xerais que definen o proceso de evolución.	CCL, CAA
GR2B1.3.1. Coñece a pronuncia da lingua grega moderna e utiliza algunhas palabras e expresións básicas.	CCL

Bloque 2. Morfoloxía	
GR2B2.1.1. Recoñece con seguridade e axudándose co dicionario calquera tipo de formas nominais e pronominais, declínaas e sinala o seu equivalente en galego e/ou en castelán.	CCL
GR2B2.2.1. Recoñece con seguridade e axudándose do dicionario calquera tipo de formas verbais, conxúgaas e sinala o seu equivalente en galego e/ou en castelán.	CCL
GR2B2.2.1. Nomea e describe as categorías gramaticais, sinalando as características que as distinguen.	CCL

Bloque 2. Morfoloxía

GR2B2.4.1. Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e afixos, e procura exemplos doutros termos nos que estean presentes.

CCL

GR2B2.5.1. Sabe determinar a forma, a clase e a categoría gramatical das palabras dun texto, detectando correctamente coa axuda do dicionario os morfemas que conteñen información gramatical.

CCL

Bloque 3. Sintaxe

GR2B3.1.1. Recoñece os valores dos casos gregos e os usos dos pronomes en frases e textos propostos.

CCL

GR2B3.2.1. Recoñece os valores das preposicións e identifica os complementos circunstanciais.

CCL

GR2B3.3.1. Coñece, identifica e traduce correctamente os usos modais propios da lingua grega.

CCL

GR2B3.4.1. Recoñece e clasifica oracións e construcións sintácticas.

CCL

GR2B3.5.1. Recoñece, clasifica, analiza e traduce correctamente os nexos subordinantes.

CCL

GR2B3.6.1. Identifica formas non persoais do verbo en frases e textos, tradúceas correctamente e explica as súas funcións.

CCL

GR2B3.6.2. Coñece, analiza e traduce correctamente as construcións de participio, relacionándoas con construcións análogas noutras linguas que coñeza.

CCL

GR2B3.7.1. Recoñece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas gregas, relacionándoas con construcións análogas noutras linguas que coñeza.

CCL

GR2B3.7.2. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua grega, relacionándoos para traducilos cos seus equivalentes en galego e castelán.

CCL

Bloque 4. Literatura

GR2B4.1.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios gregos, e identifica e sinala a súa presenza nos textos propostos.

CCL, CCEC

Bloque 4. Literatura

GR2B4.2.1. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles autores, obras e outros aspectos relacionados coa literatura grega.	CMCCT, CCEC
GR2B4.2.2. Distingue o xénero literario ao que pertence un texto, as súas características e a súa estrutura.	CCL
GR2B4.3.1. Explora a conservación dos xéneros e os temas literarios da tradición grega mediante exemplos da literatura contemporánea, e analiza o uso que se fixo deles.	CCL, CCEC
GR2B4.4.1. Pode establecer relacións e paralelismos entre a literatura grega e a posterior.	CCEC
GR2B4.5.1. Nomea autores representativos da literatura grega, encádraos no seu contexto cultural e cita e explica as súas obras máis coñecidas.	CD, CCEC

Bloque 5. Textos

GR2B5.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos gregos para efectuar correctamente a súa tradución.	CCL
GR2B5.2.1. Utiliza con seguridade e autonomía o dicionario para a tradución de textos, e identifica en cada caso o termo máis apropiado na lingua propia en función do contexto e do estilo empregado polo/a autor/a.	CCL, CD
GR2B5.3.1. Aplica os coñecementos adquiridos para realizar comentario lingüístico, literario e histórico de textos.	CCL, CCEC
GR2B5.4.1. Identifica o contexto social, cultural e histórico dos textos propostos, partindo de referencias tomadas dos propios textos e asociándoas con coñecementos adquiridos previamente.	CCL, CCEC
GR2B5.5.1. Recoñece e explica a partir de elementos formais o xénero e o propósito do texto.	CCL

Bloque 6. Léxico

GR2B6.1.1. Identifica os helenismos máis frecuentes do vocabulario común e do léxico especializado, e explica o seu significado a partir dos étimos gregos orixinais.	
---	--

Bloque 6. Léxico

GR2B6.2.1. Deduce e explica o significado de palabras da propia lingua ou de outras, obxecto de estudo, a partir dos étimos gregos dos que proceden.	
GR2B6.3.1. Explica o significado de termos gregos mediante termos equivalentes en galego e en castelán.	CCL
GR2B6.3.2. Deduce o significado de palabras gregas non estudadas a partir do contexto ou de palabras da súa lingua ou doutras que coñeza.	CCL
GR2B6.4.1. Comprende e explica a relación entre termos pertencentes á mesma familia etimolóxica ou semántica.	CCL
GR2B6.5.1. Recoñece e distingue cultismos, termos patrimoniais e neoloxismos a partir do étimo grego, e explica as evolucións que se producen nun caso e en outro.	CCL
GR2B6.6.1. Descompón palabras tomadas tanto do grego antigo como da lingua propia nos seus formantes, e explica o seu significado.	CCL
GR2B6.6.2. Sabe descompor unha palabra nos seus formantes e coñecer o seu significado en grego, para aumentar o caudal léxico e o coñecemento da lingua propia.	CCL

Secuenciación e temporalización dos contidos

Contidos Primeira avaliación GREGO II	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
B1.1. Dialectos antigos, dialectos literarios e koiné. B1.2. Do grego clásico ao grego moderno.		Todo o trimestre		Cuestionario, exames, mapa conceptual, probas on-line.
B2.1. Revisión da flexión nominal e pronominal: formas menos usuais e irregulares. B2.2. Revisión da flexión verbal: conxugación atemática. Modos verbais.		Todo o trimestre		Cuestionario, exames, mapa conceptual, probas on-line
☐ B2.3. Análise morfolóxica.		Todo o trimestre		Cuestionario, exames, mapa conceptual, probas on-line
B3.1. Estudo pormenorizado da sintaxe nominal e pronominal.		Todo o trimestre		

Contidos Primeira avaliación GREGO II	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
B4.1. Xéneros literarios: épica, historiografía.		Todo o trimestre		Cuestionario, exames, mapa conceptual, probas on-line
B5.1. Tradución e interpretación de textos gregos. B5.2. Uso do dicionario. B5.3. Comentario e análise filolóxica de textos de grego clásico orixinais, preferiblemente en prosa. B5.4. Coñecemento do contexto social, cultural e histórico dos textos traducidos. B5.5. Identificación das características formais dos textos.		Todo o trimestre		Cuestionario, exames, mapa conceptual, probas on-line

Contidos Segunda avaliación GREGO II	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
☐ B3.2. Usos modais. B3.3. Tipos de oracións e construcións sintácticas. B3.4. Oración composta. Formas de subordinación.		Todo o trimestre		Cuestionario, exames, mapa conceptual, probas on-line
B4.1. Xéneros literarios: drama (traxedia e comedia), lírica.		Todo o trimestre		Cuestionario, exames, mapa conceptual, probas on-line
B5.1. Tradución e interpretación de textos gregos. B5.2. Uso do dicionario. B5.3. Comentario e análise filolóxica de textos de grego clásico orixinais, preferiblemente en prosa. B5.4. Coñecemento do contexto social, cultural e histórico dos textos traducidos. B5.5. Identificación das características formais dos textos.		Todo o trimestre		Cuestionario, exames, mapa conceptual, probas on-line

Contidos Terceira avaliación GREGO II	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
---------------------------------------	------------	-----	------------	-------------------

Contidos Terceira avaliación GREGO II	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
<p>B6.1. Helenismos máis frecuentes do léxico especializado e común.</p> <p>B6.2. Ampliación de vocabulario básico grego: linguaxe literaria e filosófica.</p> <p>B6.3. Etimoloxía e orixe das palabras da propia lingua.</p> <p>B6.4. Descomposición de palabras nos seus formantes.</p>		Todo o trimestre		Cuestionario, exames, mapa conceptual, probas on-line
<p>B4.1. Xéneros literarios: oratoria e fábula.</p>		Todo o trimestre		Cuestionario, exames, mapa conceptual, probas on-line
<p>B5.1. Tradución e interpretación de textos gregos.</p> <p>B5.2. Uso do dicionario.</p> <p>B5.3. Comentario e análise filolóxica de textos de grego clásico orixinais, preferiblemente en prosa.</p> <p>B5.4. Coñecemento do contexto social, cultural e histórico dos textos traducidos.</p> <p>B5.5. Identificación das características formais dos textos.</p>		Todo o trimestre		Cuestionario, exames, mapa conceptual, probas on-line

Metodoloxía e actividades complementarias

- O enfoque ten que ser sobre todo práctico. Por iso é necesario traballar con textos seleccionados de dificultade gradual, e débense aproveitar estes como pretexto para introducir ao alumno nos diversos aspectos do mundo grego.
- Faranse entón traducións diarias, con explicacións gramaticais, sintácticas, estilísticas ou de calquera outro tipo, no momento da corrección das mesmas. O alumno deberá participar activamente nelas, aportando a súa versión do texto e comparándoa ca dos seus compañeiros, a do profesor ou outras.
- Os temas de literatura serán ilustrados con lecturas seleccionadas dos autores do programa, das que se poderán facer comentarios de texto.
- Realización de presentacións de traballos en equipo
- Os temas de civilización e literatura poderán completarse coa proxección de vídeos, sesións na aula de ordenadores e excursións ou visitas a museos.
- Se os alumnos o desexan e o profesorado está disponible poderemos acudir á Olimpiada de Tradución que se celebra en Santiago.
- No mes de marzo está prevista unha excursión ó festival de teatro greco-latino Lugo-Ourense 2020, organizado pola Sección Galega da Sociedade Española de Estudos Clásicos.

Instrumentos e procedementos de avaliación

- Primeira avaliación: haberá dúas ou tres probas de tradución con comentario gramatical.
- Segunda avaliación: haberá dúas ou tres probas de tradución con comentario gramatical,.
- Terceira avaliación: ademais dunha proba de tradución con comentario gramatical realizarase un exame final semellante ás probas de acceso á universidade, que se avaliará como se explica no cadro inferior.

Tradución (verso/prosa)	Cuestión gramatical	Literatura grega	Cuestións mundo clásico
6	1	1	1(3 de 4)

- O alumnado coñecerá sempre a porcentaxe atribuída a cada proba da avaliación.
- A nota final de Curso calcularase tendo en conta a media das tres avaliacións e axustando posteriormente a nota dacordo coa porcentaxe 25%,35%,40% primeira, segunda e terceira avaliación respectivamente.
- Para aprobar a materia é necesario acadar no último exame un 2.5 na tradución e un 1.0 na parte de literatura e mundo clásico.

-
- Nas avaliacións terase en conta, ademais das probas obxectivas, o traballo e a actitude do alumno: a súa participación na resolución dos diferentes exercicios que se realicen ou corrixan durante as clases, a entrega dos traballos esixidos e as presentacións ante o resto da clase.
 - A copia nos exames, a non realización dos traballos encomendados e a non presentación do material didáctico na aula poderán implicar a avaliación negativa do alumno.

Criterios de avaliación

- Comprender e traducir de forma coherente textos gregos pertencentes a diversos xéneros literarios. Con este criterio preténdese comprobar o progreso na práctica da tradución, así como a capacidade de lectura comprensiva adquirida polo alumnado. Na tradución procurarase combinar a fidelidade coa corrección no estilo, facendo un adecuado uso do dicionario.
- Recoñecer en textos gregos orixinais os elementos básicos da morfoloxía regular e da sintaxe da oración, en función da comprensión do texto grego, apreciando variantes e coincidencias con outras linguas coñecidas, especialmente co galego e co castelán. Este criterio trata de comprobar o coñecemento e manexo da lingua grega por parte do alumnado, completando o nivel adquirido no curso anterior mediante o estudo das irregularidades morfolóxicas de maior frecuencia e dos procedementos máis habituais de subordinación propios da lingua grega. O alumnado debe manifestar o seu avance neste nivel facendo análises morfosintácticas de textos orixinais de dificultade progresiva e recoñecendo as variantes e coincidencias respecto doutras linguas por el coñecidas.
- Comparar o léxico grego co das outras linguas de uso do alumnado, identificando os seus compoñentes e deducindo o seu significado etimolóxico. Este criterio trata de avaliar se o alumnado domina os procedementos de derivación e composición na formación do léxico grego e se é consciente de que eses derivados pasaron como tales á lingua que utiliza. Así mesmo, trátase de comprobar se reflexionou sobre os procedementos de derivación e composición, no que xogan un papel preponderante os afixos de orixe grecolatina.
- Realizar comentarios de textos traducidos, analizar as estruturas e trazos literarios deles e recoñecer o papel da literatura clásica nas literaturas occidentais. Con este criterio preténdese comprobar a identificación dos elementos esenciais dun texto literario, formais e de contido, e se se recoñecen os diversos xéneros polos seus trazos diferenciadores. O comentario versará sobre textos con sentido completo de diversos xéneros literarios e a súa comparación con textos da literatura posterior, especialmente a escrita en galego e castelán nos que sobrevivan trazos, temas ou tópicos da literatura grega.
- Planificar e realizar traballos monográficos manexando fontes de diversos tipos (restos arqueolóxicos, inscricións, índices, léxicos, traballos específicos, etc.) e utilizando as tecnoloxías da información e a comunicación como ferramenta de organización e comunicación dos resultados. Este criterio trata de constatar a capacidade creativa do alumnado na planificación, procura, recompilación e sistematización da información, así como o grao de corrección na expresión oral ou escrita. O alumnado, guiado polo profesorado, planificará a actividade, organizará a información, contrastará e intentará formular hipóteses, elaborando o seu traballo mediante o uso das tecnoloxías da información e da comunicación como ferramentas fundamentais en todo o proceso e como soporte para a exposición das súas conclusións. Neste sentido, recoméndase o uso de páxinas web, blogs, páxinas colaborativas, enciclopedias e dicionarios en liña, programas de presentacións e outras ferramentas da internet.
- Ler obras da literatura grega traducidas. Con este criterio preténdese que o alumnado capte a mensaxe contida na obra, as claves do xénero e o seu contexto histórico. Pode tratarse de

obras completas, traducidas ou adaptadas ao nivel de bacharelato, ou ben de antoloxías dunha única ou varias autorías ou que se articulen ao redor de temas concretos. O que se busca fundamentalmente é potenciar o hábito de lectura con textos atractivos para o alumnado.

Actividades de recuperación

As medidas de recuperación poden ser entre outras a elaboración de resumes das ideas principais de cada unidade, textos para traduciren na casa ou unha proba de recuperación (escrita) por cada avaliación que demostren o grao de adquisición dos obxectivos establecidos. Os alumnos coa materia pendente terán a posibilidade de superar a totalidade da materia presentándose a unha proba en febreiro e outra en maio.

Os alumnos que se presenten ao final de curso á proba de recuperación farán a media das tres avaliacións como quedou dito anteriormente e a nota da recuperación será a nota que contará como da terceira avaliación.

Tratamento do fomento da lectura

Dentro do curso de 2º de Bacharelato os alumnos deberán ler as obras prescritas nas probas de Selectividade, se as hai, ademais doutros fragmentos dos autores que entran no programa, elixidos polo profesor.

Unha vez lida a obra terán que realizar unha exposición oral diante do profesor ou ben unha proba por escrito.

Medidas de atención á diversidade

A extensión da escolaridade obrigatoria e os cambios operados na sociedade intensifican a diversidade nos centros: as diferencias de orixe e traxectoria escolar do alumnado son variadas e tamén son variadas as expectativas cara o sistema educativo. É indiscutible que hai unha necesidade de atención aos diversos intereses, capacidades e motivacións. Os temas de 2º de Bacharelato ofrecen unha información básica e un desenvolvemento monográfico, que permite administrar os contidos en función dos coñecementos e expectativas do alumnado. Aqueles contidos que non se consideran imprescindibles para a consecución dos obxectivos/capacidades, sepáranse dos que son esenciais.

As actividades neste campo serán:

- de consolidación das aprendizaxes básicas para alcanzar os obxectivos plantexados.
- de organización dos coñecementos de maior dificultade, priorizando as habilidades procedimentais.

CULTURA CLÁSICA 3º DE ESO

Legislación de referencia

- *Decreto 86/2015 do 25 de xuño polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato da Comunidade Autónoma de Galicia*
- *Resolución do 27 de xullo de 2015, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións no curso académico 2015/16 para a implantación do currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia.*

Introdución

A materia de Cultura Clásica ten como obxectivo primordial achegar o alumnado ao estudo das civilizacións grega e latina nos ámbitos literario, artístico, filosófico, científico, sociopolítico e lingüístico, de xeito que poida tomar conciencia da influencia, o mantemento e a presenza destes aspectos na cultura occidental, e comprender a súa identidade cultural, así como as manifestacións que a definen.

A través de Cultura Clásica preténdese iniciar o alumnado nun exercicio de reflexión e a análise sobre as bases en que descansan realidades moi importantes da nosa cultura, confrontándoas co que coñecemos como legado clásico: un patrimonio común que debe ser considerado irrenunciable para os cidadáns e as cidadás de Europa. De acordo con esta formulación, o currículo básico da materia artículase en bloques temáticos pertencentes a dous ámbitos diferentes: o ámbito lingüístico e o non lingüístico.

O ámbito lingüístico oriéntase fundamentalmente a analizar a relación de parentesco entre as linguas clásicas e un bo número das que se falan na actualidade. Para iso, pártese do concepto de familia lingüística, centrando a atención na familia das linguas indoeuropeas, á que pertencen o grego e o latín e da que se deriva unha boa parte das linguas modernas. O estudo da orixe e a evolución da familia lingüística indoeuropea acompáñase coa descrición do marco histórico e xeográfico onde ten lugar a devandita evolución. En relación con este aspecto, inclúese un percorrido a través da orixe e a evolución da escritura e a súa diversidade de sistemas e alfabetos. Préstase especial atención ao importantísimo papel que o latín e o grego xogaron na configuración das linguas modernas, en especial na composición culta e na formación do léxico. O obxectivo último da materia de Cultura Clásica, neste ámbito será permitir ao alumnado afondar na comprensión da propia lingua e no uso desta esma como elemento esencial para a comunicación e a adquisición de coñecementos.

No ámbito non lingüístico englobase o resto dos bloques propostos: xeografía, historia, mitoloxía, relixión, arte, sociedade e vida cotiá, e literatura. Todos eles irán enfocados a iniciar o alumnado no coñecemento dos aspectos máis característicos da cultura grecorromana, de xeito que a través do seu estudo sexa quen de analizar e comprender os trazos comúns e os que son

diversos, valorar a herdanza clásica e respectar o patrimonio cultural da humanidade. Para sentar as bases deste estudo pártese da necesidade de coñecer o marco xeográfico e histórico en que se desenvolveron as civilizacións grega e romana ao longo do tempo, orixe da civilización occidental. O estudo das relixións grega e romana presta atención ás manifestacións máis significativas da relixiosidade oficial, os cultos públicos e privados, as manifestacións deportivas relacionadas, as festividades relixiosas e os valores culturais asociados a ela. Dentro deste apartado sitúase o capítulo da mitoloxía, no que se aborda a construción do imaxinario colectivo europeo, grazas ás narracións míticas e lendarias, o mundo dos deuses e dos heroes, e o seu mantemento na cultura contemporánea.

Especial atención merecen as manifestacións artísticas que nos legaron as civilizacións grega e romana, que serviron e serven de modelo a moitas das producións actuais. Entre elas cómpre salientar, por unha banda, as relativas ás artes plásticas, concretamente á arquitectura, á escultura e ás artes decorativas, e, pola outra, á literatura, cuxa configuración en xéneros determina toda a nosa tradición literaria, grazas ao acervo de temas, tópicos e recursos estilísticos empregados polos seus autores e polas súas autoras.

Dedícase un apartado á sociedade e á vida cotiá, dentro do cal se tratan aspectos como a organización política e social do mundo grecorromano, as clases sociais, a vida pública e privada, e os valores cívicos que se transmitiron á cultura occidental. En todos os bloques de contidos vai implícito o estudo inescusable do mantemento do legado clásico na actualidade, co que se pretende analizar todos os elementos desta herdanza clásica que continúan a ser referentes na nosa cultura. Debido ao carácter de optatividade da materia de Cultura Clásica, é necesario ter en conta a flexibilidade na adecuación dos contidos ás características dos centros docentes e ao alumnado que escolla esta opción, de xeito que o seu currículo debe ter a apertura propia das materias específicas.

A comunicación lingüística é a competencia clave con máis presenza no bloque lingüístico, xa que permite descubrir as raíces grecorromanas do vocabulario das linguas que utiliza. Non obstante, no bloque non lingüístico os propios contidos da materia fomentan, tamén, a expresión a través da comunicación textual, oral, audiovisual e dixital.

A presenza das novas tecnoloxías da información e da comunicación no mundo actual debe aproveitarse como unha vantaxe para o labor cotián na aula, traballando, deste xeito, a competencia dixital. A procura de información guiada polo profesorado facilita o desenvolvemento do espírito crítico e o achegamento persoal ao coñecemento. Nesta liña, tamén hai que salientar a importancia do traballo da competencia en aprender a aprender, xa que o alumnado está iniciándose na selección, na avaliación, na comprensión e na produción de información cada vez máis complexa. A perseveranza, os hábitos de estudo, a autonomía e o traballo en equipo son capacidades que se poden afianzar neste capítulo.

A descuberta da historia do mundo grego e do romano a través dos seus fitos máis salientables no ámbito da política, a sociedade e a vida cotiá axudarán a potenciar as competencias sociais e cívicas, así como a competencia en sentido da iniciativa e espírito emprendedor, por medio da planificación de proxectos en equipo, reforzando os conceptos dos valores democráticos, a participación cidadá e a toma de decisións responsables. Unha visión global da xeografía e historia de Grecia e Roma impulsará o alumnado a comprender os procesos de cambio desde o mundo antigo ata a actualidade, traballando, tamén, a competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, que capacitan para a análise de fenómenos complexos, o razoamento lóxico e o rigor científico.

A aproximación ás manifestacións artísticas e literarias do mundo clásico permite o desenvolvemento da competencia en conciencia e expresión culturais, xa que un dos obxectivos principais da materia é a constatación do mantemento das súas pegadas na actualidade.

A materia de Cultura Clásica pode significar para o alumnado de educación secundaria unha excelente vía de achegamento á posta en valor do noso patrimonio cultural, que se aloxa nos restos arqueolóxicos, nos museos e mesmo no contorno cotián, así como nas manifestacións máis inmateriais da cultura grecorromana, como o pensamento, as crenzas, a mitoloxía, a estética e a ética.

Contribución ao desenvolvemento das competencias clave

A través da lectura comprensiva de textos variados, da busca e tratamento da información obtida, así como a síntese para a expresión oral e escrita, contribúe á adquisición da **competencia en comunicación lingüística**.

A lectura comprensiva dunha realidade certamente afastada do contorno do alumno, a comprensión duns conceptos totalmente novos e a necesidade ineludible de aprender a expresalos dunha forma ordenada ten un valor moi estimable. Pero se por algo destaca esta materia no eido da lingua é por ser un instrumento inmejorable para a adquisición dun vocabulario pasivo e activo baseado nos termos que se expliquen ao longo do curso, incluídos os seus compoñentes e as regras de combinación. A introdución breve ao estudo diacrónico das linguas, incluído entre os obxectivos, contribuirá a unha percepción máis matizada do que é un sistema lingüístico.

A percepción do contorno propio como o único posible limita a capacidade do alumnado de facerse preguntas que poidan levalos a unha relación co contorno máis produtiva e gratificante. O contacto con culturas dotadas doutras inxerencias, doutros valores e doutras relixións fará que relativicen as súas propias certezas e sexan quen de analizalas criticamente. Máxime nestas que, en tantos aspectos xeográficos, económicos, artísticos e organizativos, seguen a estar presentes no mundo actual, servindo de nexo entre a meirande parte dos países do mundo que nos rodea.

O coñecemento de como se serviron do contorno, de como aproveitaron os recursos naturais, de como os transformaron, posibilitará unha meirande facilidade para o coñecemento e a interacción co mundo físico.

A **competencia na expresión cultural e artística** foméntase mediante o coñecemento dos fundamentos da literatura clásica, da arquitectura, da escultura, da arte en xeral que debe dar un leve sustento teórico ao que é o comezo do aprecio e do goce da arte como produto da creación humana e como testemuño da historia. O coñecemento dos restos arqueolóxicos do contorno debe axudar a aprender a valorar as obras do pasado e a apreciar os esforzos pola súa conservación. Cóntase, así, con referencias para facer unha valoración crítica de creacións artísticas posteriores inspiradas na cultura e na mitoloxía grecolatinas, ou das mensaxes difundidas polos medios de comunicación que, en moitos casos, toman a súa base icónica do repertorio clásico.

Contribúe a adquisición da **competencia social e cidadá** o coñecemento das institucións e o modo de vida dos gregos e romanos como referente histórico de organización social, participación dos cidadáns na vida pública e delimitación dos dereitos e deberes dos individuos e das colectividades, no ámbito e no contorno dunha Europa diversa unida en moitos aspectos pola cultura grecolatina. Paralelamente, o coñecemento das desigualdades existentes nesa sociedade favorece unha reacción crítica ante a discriminación pola pertenza a un grupo social ou étnico determinado, ou pola diferenza de sexos. Implícase así o alumnado nunha actitude de valoración positiva da participación cidadá, da negociación e da aplicación de normas iguais para todos como instrumentos válidos na resolución de conflitos. Doutra parte, se o traballo é cooperativo, impúlsase o respecto pola diferenza de criterios e pola liberdade de expresión.

O uso crítico da rede como fonte de información, o emprego de aplicacións informáticas para a elaboración de documentos de aula, servirán para completar a achega da cultura clásica á adquisición da competencia no tratamento da información e **competencia dixital**.

As actividades relativas á recollida, selección e análise da información, a aplicación de técnicas de síntese, a identificación de palabras clave e a distinción entre ideas principais e secundarias achegan instrumentos básicos para a adquisición desta competencia, tan relacionada con destrezas para a continua formación persoal.

O estudo dos elementos básicos das linguas grega e latina, na medida en que propicia a disposición e a habilidade para organizar a aprendizaxe, favorece as destrezas de autonomía, disciplina e reflexión, exercita a recuperación de datos mediante a memorización e sitúa o proceso formativo nun contexto de rigor lóxico, inciden no logro da **competencia de aprender a aprender**.

Contribúe ao desenvolvemento da **competencia de autonomía e iniciativa persoal** na medida en que se utilizan procedementos que exixen planificar, seleccionar, avaliar distintas posibilidades e tomar decisións. O traballo cooperativo e a posta en común dos resultados implica valorar as achegas doutros compañeiros, aceptar posibles erros, comprender a forma de corríxilos e non se render ante un resultado inadecuado. En definitiva, achega posibilidades de mellora e fomenta o afán de superación.

Obxectivos xerais

- I. Localizar no tempo e no espazo os procesos e acontecementos históricos máis relevantes das culturas grega e latina.
- II. Recoñecer e identificar aspectos diversos da cultura grecolatina relativos á lingua, á literatura, á filosofía, á ciencia, a técnica, ao dereito, a Administración do Estado, ao urbanismo, á arquitectura, ás artes plásticas, valorando a súa unidade e, ao mesmo tempo, a diversidade.
- III. Valorar a mitoloxía clásica, especialmente a grega, como elemento unificador da cultura grecolatina e inspirador da cultura ao longo da historia europea. Identificar en formas de relixiosidade actuais elementos que estean presentes nos mitos ou ritos propios darelixión grecorromana.
- IV. Valorar a conciencia de pertenza a un contorno social e cultural, identificando elementos de continuidade da cultura clásica na propia, respectando a diversidade de identidades culturais.
- V. Identificar as raíces clásicas de valores actuais nos ámbitos da educación, o pensamento, o dereito, a política, valorando os elementos que hai que preservar e os elementos revisar.
- VI. Recoñecer e valorar as pegadas da cultura clásica en contextos artísticos, lingüísticos e científico-técnicos, entre outros, tanto na cultura occidental como noutras culturas pasadas e presentes.
- VII. Coñecer os xéneros literarios grecolatinos máis importantes e identificar, agrupar e comprender os rastros das linguas clásicas nos diferentes eidos da lingua actual.

Concreción dos estándares de aprendizaxe

Concreción dos estándares de aprendizaxe avaliáveis que forman parte dos perfís competenciais para os alumnos de Cultura Clásica de 3º e 4º da E.S.O.

Estándares de aprendizaxe CULTURA CLÁSICA- 3º e 4º DE E.S.O.	Competencias Clave
Bloque 1. Xeografía	
CCB1.1.1. Sinala sobre un mapa o marco xeográfico en que se sitúan en distintos períodos as civilizacións grega e romana, delimitando o seu ámbito de influencia, establecendo conexións con outras culturas próximas e situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.	CMCCT, CD, CAA
CCB1.2.1. Enumera aspectos do marco xeográfico que poden ser considerados determinantes no desenvolvemento das civilizacións grega e latina, e achega exemplos para ilustrar e xustificar as súas formulacións.	CSC, CD, CAA

Bloque 2. Historia	
CCB2.1.1. Sabe enmarcar determinados feitos históricos nas civilizacións grega e romana e no período histórico correspondente, pondoos en contexto e relacionándoos con outras circunstancias contemporáneas.	CAA, CMCCT, CD, CSC
CCB2.2.1. Distingue con precisión as etapas da historia de Grecia e Roma, nomeando e situando no tempo os principais fitos asociados a cada unha delas.	CSIEE, CMCCT, CD, CSC
CCB2.2.2. Explica o proceso de transición que se produce entre as etapas da historia de Grecia e Roma, describindo as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras.	CMCCT, CAA, CSC
CCB2.2.3. Elabora eixes cronolóxicos en que se representen fitos históricos salientables, consultando ou non fontes de información.	CD, CMCCT, CSC
CCB2.2.4. Sitúa dentro dun eixe cronolóxico o marco histórico en que se desenvolven as civilizacións grega e romana, sinalando períodos e identificando en cada un as conexións máis importantes que presentan con outras civilizacións.	CMCCT, CD, CSC
CCB2.3.1. Explica a romanización de Hispania e Gallaecia, describindo as súas causas e delimitando as súas fases.	CCEC, CAA, CSC, CCL
CCB2.3.2. Enumera, explica e ilustra con exemplos os aspectos fundamentais que caracterizan o proceso da romanización de Hispania e Gallaecia, sinalando a súa influencia na historia posterior do noso país.	CSC, CAA, CCEC, CCL

Bloque 3. Mitoloxía	
CCB3.1.1. Pode nomear coa súa denominación grega e latina os principais deuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o seu ámbito de influencia, explicando a súa xenealoxía e establecendo as relacións entre os diferentes deuses.	CD, CCEC, CCL
CCB3.2.1. Identifica dentro do imaxinario mítico deuses, semideuses e heroes, e explica os principais aspectos que os diferencian.	CCEC, CD, CCL
CCB3.2.2. Sinala semellanzas e diferenzas entre os mitos da anti- gñidade clásica e os pertencentes a outras culturas, comparando o seu tratamento na literatura ou na tradición relixiosa.	CAA, CSC, CCEC, CD
CCB3.2.3. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno e sinalando as principais semellanzas e diferenzas que se observan entre ambos os tratamentos, asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época.	CCEC, CMCCT, CD, CSC
CCB3.2.4. Recoñece referencias mitolóxicas nas artes plásticas, sempre que sexan claras e sinxelas, describindo, a través do uso que se fai destas, os aspectos básicos que en cada caso se asocian á tradición grecolatina.	CCEC, CD
CCB3.3.1. Enumera e explica as principais características da relixión grega, pñdoas en relación con outros aspectos básicos da cultura helénica e establecendo comparacións con manifestacións relixiosas propias doutras culturas.	CSC, CMCCT, CCEC
CCB3.4.1. Distingue a relixión oficial de Roma dos cultos privados, e explica os trazos que lles son propios.	CSC, CMCCT, CCEC

Bloque 4. Arte	
CCB4.1.1. Recoñece os trazos básicos da arte clásica nas manifestacións artísticas antigas e actuais.	CD, CCEC
CCB4.1.2. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles aspectos relacionados coa arte grecolatina, asociándoos a outras manifestacións culturais ou a fitos históricos.	CMCCT, CD, CCEC
CCB4.2.1. Recoñece as características esenciais das arquitecturas grega e romana, identificando en imaxes a orde arquitectónica á que pertencen distintos monumentos, para razoar a súa resposta.	CCEC, CMCCT, CD

Bloque 4. Arte	
CCB4.3.1. Recoñece esculturas gregas e romanas en imaxes, encádraas nun período histórico e identifica nelas motivos mitolóxicos, históricos ou culturais.	CCEC, CMCCT, CD
CCB4.4.1. Describe as características, os principais elementos e a función das grandes obras públicas romanas, explicando e ilustrando con exemplos a súa importancia para o desenvolvemento do Imperio e a súa influencia en modelos urbanísticos posteriores.	CSC, CMCCT, CD CCEC
CCB4.5.1. Localiza nun mapa os principais monumentos clásicos do patrimonio español e europeo, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e súa cronoloxía aproximada.	CAA, CD, CCEC, CMCCT

Bloque 5. Sociedade e vida cotiá	
CCB5.1.1. Nomea os principais sistemas políticos da antigüidade clásica e describe, dentro de cada un, a forma de distribución e o exercicio do poder, as institucións, o papel que estas desempeñan e os mecanismos de participación política.	CSC, CCL
CCB5.2.1. Describe a organización das sociedades grega e romana, explicando as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha, relacionando estes aspectos cos valores cívicos da época e comparándoos cos actuais.	CSIEE, CSC, CCL
CCB5.2.2. Describe as principais características e a evolución dos grupos que compoñen as sociedades grega e romana.	CCL, CSC, CCL
CCB5.3.1. Identifica e explica os papeis que desempeña dentro da familia cada un dos seus membros, identificando e explicando a través deles estereotipos culturais e comparándoos cos actuais.	CSC, CCL
CCB5.4.1. Identifica e describe os tipos de vivenda, o modo de alimentación, os hábitos de hixiene e a vestimenta en Grecia e Roma.	CD, CAA, CSC, CMCCT, CCL
CCB5.4.2. Identifica e describe formas de traballo e relacións cos coñecementos científicos e técnicos da época, e explica a súa influencia no progreso da cultura occidental.	CAA, CMCCT, CSC, CCL
CCB5.5.1. Describe as principais formas de lecer das sociedades grega e romana, analizando a súa finalidade, os grupos aos que van dirixidas e a súa función no desenvolvemento da identidade social.	CSIEE, CAA, CSC, CCL

Bloque 5. Sociedade e vida cotiá

CCB5.6.1. Explica a orixe e a natureza dos Xogos Olímpicos, comparándoos e destacando a súa importancia con respecto a outras festividades deste tipo existentes na época, e comenta o seu mantemento no mundo moderno, establecendo semellanzas e diferenzas entre os valores culturais aos que se asocian en cada caso.	CD, CAA, CSC, CCL
---	-------------------

Bloque 6. Lingua e literatura

CCB6.1.1. Recoñece tipos de escritura, clasifícaos consonte súa natureza e a súa función, e describe os trazos que os distinguen.	CD, CCEC, CCL
CCB6.2.1. Nomea e describe os trazos principais dos alfabetos máis utilizados no mundo occidental, diferenciándoos doutros tipos de escrituras, e explica a súa orixe.	CAA, CCEC, CCL
CCB6.3.1. Explica a influencia dos alfabetos grego e latino na formación dos alfabetos actuais, e sinala nestes últimos a presenza de determinados elementos tomados dos primeiros.	CD, CMCCT, CCEC, CCL
CCB6.4.1. Enumera e localiza nun mapa as principais ramas da familia das linguas indoeuropeas, sinalando os idiomas modernos que se derivan de cada unha e os aspectos lingüísticos que evidencian o seu parentesco.	CMCCT, CD, CSC
CCB6.4.2. Describe a evolución das linguas romances a partir do latín como un proceso histórico, explicando e ilustrando con exemplos os elementos que evidencian do xeito máis visible a súa orixe común e o parentesco existente entre elas.	CCL, CCEC
CCB6.5.1. Identifica as linguas que se falan en Europa e en España, diferenciando pola súa orixe as romances e as non romances, e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.	CSC, CD, CCL, CCA
CCB6.6.1. Recoñece e explica o significado dalgúns dos helenismos e latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España e doutras linguas modernas, e explica o seu significado a partir do termo de orixe.	CCL, CCA
CCB6.6.2. Explica o significado de palabras a partir da súa descomposición e da análise etimolóxica das súas partes.	CCL, CCA
CCB6.7.1. Identifica e diferencia con seguridade cultismos, semicultismos e termos patrimoniais, en relación co termo de orixe sen, necesidade de consultar dicionarios nin outras fontes de información.	CCA, CCL

Bloque 6. Lingua e literatura

CCB6.7.2. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual.	CD, CCL
CCB6.8.1. Explica os procesos de evolución dalgúns termos desde o étimo latino ata os seus respectivos derivados nas linguas romances, describindo algúns dos fenómenos fonéticos producidos e ilustrándoos con outros exemplos.	CCL, CCA
CCB6.8.2. Realiza evolucións do latín ao galego e ao castelán aplicando as regras fonéticas de evolución.	CCA, CCL
CCB6.9.1. Explica a partir da súa etimoloxía termos de orixe grecolatina propios da linguaxe científico-técnica e sabe usalos con propiedade.	CCL, CCA
CCB6.10.1. Demostra o influxo do latín e o grego sobre as linguas modernas servíndose de exemplos para ilustrar o mantemento nestas de elementos léxicos morfolóxicos e sintácticos herdados das primeiras.	CCL, CCA
CCB6.11.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios grecolatinos e reconece a súa influencia na literatura posterior.	CCEC, CCL, CCA
CCB6.12.1. Nomea aos autores máis representativos da literatura grecolatina, encádraos no seu período histórico e cita as súas obras máis coñecidas.	CCEC, CCL

Bloque 7. Pervivencia na actualidade

CCB7.1.1. Sinala e describe algúns aspectos básicos da cultura e a civilización grecolatina que perviviron ata a actualidade, demostrando a súa vixencia nunha e noutra época mediante exemplos.	CCL, CAA
CCB7.2.1. Demostra a pervivencia da mitoloxía e os temas lexendarios mediante exemplos de manifestacións contemporáneas nas que están presentes estes motivos.	CAA, CCEC
CCB7.3.1. Enumera e explica algúns exemplos concretos nos que se pon de manifesto a influencia que o mundo clásico tivo na historia e as tradicións do noso país.	CCL, CSC

Bloque 7. Pervivencia na actualidade

B7.4.1. Utiliza as tecnoloxías da información e a comunicación para recabar información e realizar traballos de investigación acerca da pervivencia da civilización clásica na nosa cultura.

CD, CAA

Secuenciación e temporalización dos contidos

Contidos PRIMEIRA AVALIACIÓN CULTURA CLÁSICA	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
B1.1. Marco xeográfico das civilizacións grega e romana (Grecia)	Libro texto On-line.	Setembro	3	Crea un mapa de Grecia
B2.1. Marco histórico da civilización grega: das civilizacións minoica e micénica ao mundo helenístico. B5.1. Organización política en Grecia e en Roma. (Grecia) B5.2. Sociedade en Grecia e Roma: clases sociais. (Grecia) B5.3. A familia en Grecia e Roma. (Grecia) B5.4. Vida cotiá en Grecia e Roma: vivenda, hixiene, alimentación, vestimenta e traballo (Grecia) B5.5. Espectáculos públicos en Grecia e Roma (Grecia) B7.3. Historia de Grecia e Roma e a súa presenza no noso país (Grecia)	Actividades on-line. Libro de texto. Vídeos e powerpoint.	Setembro - outubro - novembro	18	Probas con exercicios do libro, exercicios feitos on-line, cuestionarios sobre vídeos, powerpoint e material audiovisual, preguntas de verdadeiro ou falso, cuadros conceptuais e traballos sinxelos sobre cuestión puntuais (debuxos, representacións, xogos de dramatización, encrucillados, pictionary, etc)
B4.1. Fundamentos da arte clásica. B4.2. Arquitectura en Grecia e Roma: tipos de edificios e ordes arquitectónicas (Grecia) B4.3. Escultura en Grecia e Roma: etapas, estilos e temáticas (Grecia) B4.5. Herdanza clásica no patrimonio artístico. (Grecia)	Actividades on-line. Libro texto	Decembro	3	Crea unha presentación con imaxes das obras máis representativas da arquitectura grega. Crea unha presentación con imaxes das obras máis representativas da escultura grega.
B6.10. Xéneros literarios grecolatinos: autores e obras principais (Grecia)	Libros lecturas	Novembro - decembro	3	Lecturas dramatizadas na aula sobre pasaxes adaptados da Iliada e Odisea. Redacción dun relato propio sobre a guerra de Troia.

Contidos Segunda avaliación CULTURA CLÁSICA	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
B1.1. Marco xeográfico das civilizacións grega e romana (Roma)	Libro texto	Xaneiro	3	Elabora unha presentación sobre a xeografía de Italia.
B2.2. Marco histórico da civilización romana: Monarquía, República e Imperio. B5.1. Organización política en Grecia e en Roma (Roma) B5.2. Sociedade en Grecia e Roma: clases sociais. (Roma) B5.3. A familia en Grecia e Roma (Roma) B5.4. Vida cotiá en Grecia e Roma: vivenda, hixiene, alimentación, vestimenta e traballo (Roma) B5.5. Espectáculos públicos en Grecia e Roma (Roma) B7.3. Historia de Grecia e Roma e a súa presenza no noso país (Roma)	Actividades on-line. Libro de texto. Vídeos e powerpoint.	Febreiro - marzo	18	Crea un mapa do Imperio romano Crea un mapa das cidades e provincias da Hispania romana Elaboración dun resumo sobre a Historia de Roma.
B4.1. Fundamentos da arte clásica. B4.2. Arquitectura en Grecia e Roma: tipos de edificios e ordes arquitectónicas (Roma) B4.3. Escultura en Grecia e Roma: etapas, estilos e temáticas (Roma) B4.4. Enxeñería romana: obras públicas e urbanismo. Vías romanas. B4.5. Herdanza clásica no patrimonio artístico (Roma)	Actividades on-line. Libro de texto. Vídeos e powerpoint.		3	Crea unha presentación con imaxes das obras máis representativas da arquitectura romana. Crea unha presentación con imaxes das obras máis representativas da escultura romana.
B6.10. Xéneros literarios grecolatinos: autores e obras principais (Roma)	Aula Virtual Libros lecturas		3	Lecturas dramatizadas na aula sobre pasaxes adaptados dunha comedia de Plauto.

Contidos Terceira avaliación CULTURA CLÁSICA	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
B3.1. O panteón grego e romano. B3.2. Mitos grecolatinos. Os heroes. B7.2. Mitoloxía e temas lexendarios nas manifestacións artísticas actuais.	Libro texto Libros lecturas	Abril - maio - xuño	13	Elaboración dun documento sobre mitoloxía, ilustrado con imaxes procedentes das artes plásticas.

Contidos Terceira avaliación CULTURA CLÁSICA	Referencia	Mes	nº sesións	Probas avaliación
B6.1. Historia da escritura. Signos e materiais. B6.2. Orixe do alfabeto. O alfabeto grego e o alfabeto romano.	Libro texto	Marzo - abril	9	Caderno de caligrafía grega. Obradoiro de escritura grega na Aula.
B6.5. Composición e derivación culta de orixe grega e latina. B6.6. Latinismos, palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos. B6.8. Léxico grecolatino na linguaxe científica e técnica. 6.9. Presenza das linguas clásicas nas linguas modernas.	Libro texto	Maio	4	Tarefa na Aula Virtual "Elaboración dun doc sobre etimoloxía grega" Cuestionario na Aula Virtual sobre "Latinismos"
B.7.1. Civilización grecolatina nas artes e na organización social e política actual. B7.4. Traballos de investigación sobre a civilización clásica na nosa cultura.	Libro texto	xuño	3	Presentación e exposición na aula sobre "A herdanza clásica".

Estándares e porcentaxes

Como a materia é tan ampla dependerá moito do nivel e a motivación dos alumnos. Polo que todo terá a mesma importancia e polo tanto todos os contidos terán o mesmo valor. Nun exame haberá dez preguntas sobre os contidos e todos valerán por igual.

Instrumentos e procedementos de avaliación

Haberá un exame por avaliación onde poderán aparecer cuestión sobre os contidos do libro e material audiovisual visto na clase. Incidirase especialmente en mitoloxía con probas de acabar unha historia ou encher ocos nun texto, recoñecemento de deuses nas artes plásticas, etimoloxías de uso frecuente de orixe grecolatina etc.

A nota final de Curso calcularase tendo en conta a media das tres avaliacións e axustando posteriormente a nota. A nota media de aprobado é un 5.

Nas avaliacións terase en conta, ademais das probas obxectivas, o traballo e a actitude do alumno: a súa participación na resolución dos diferentes exercicios que se realicen ou corrixan durante as clases, a publicación nos blogs e demais espazos na rede, a entrega dos traballos esixidos e as presentacións ante o resto da clase.

A copia nos exames, a non realización dos traballos encomendados e a non presentación do material didáctico na aula poderán implicar a avaliación negativa do alumno.

Criteria de avaliación

O alumno deberá ser capaz de:

1. Identificar en textos traducidos de autores clásicos e modernos, despois de resumilos, aspectos históricos ou culturais.
2. Localizar no tempo e no espazo as etapas básicas das culturas grega e romana e os seus feitos máis relevantes, os elementos de cambio e continuidade e as relacións con outras culturas coetáneas.
3. Identificar as formas básicas de organización social e política de Grecia e de Roma e a súa continuidade no mundo de hoxe.
4. Localizar no espazo xeográfico as civilizacións grega e romana, así como recoñecer os elementos relevantes do patrimonio arqueolóxico e artístico na Gallaecia e Hispania.
5. Distinguir nas diversas manifestacións literarias, artísticas e, incluso, científicas de todos os tempos, a mitoloxía clásica como fonte de inspiración.
6. Identificar elementos do legado lingüístico común das linguas románicas actuais. Recoñecer o vocabulario grecolatino nas linguas modernas.
7. Recoñecer os trazos esenciais de cada xénero literario.
8. Identificar aspectos significativos da achega da cultura clásica á civilización occidental no campo do pensamento, da ciencia e da técnica.

9. Valorar criticamente a herdanza dos clásicos e as posibilidades de influencia no mundo actual, establecendo relacións entre algúns dos valores, disposicións e costumes.

10. Manexar recursos que permitan elaborar, coa axuda do profesorado, un traballo temático sinxelo sobre calquera aspecto da produción artística e técnica, a historia, as institucións, ou a vida cotiá en Roma.

Metodoloxía e actividades complementarias

- Realización de presentacións de traballos en equipo.
- Realización de tarefas e cuestionarios sinxelos.
- Traballos en equipo con presentación posterior ao resto da clase.
- Proxección de vídeos e películas correspondentes aos temas culturais
- Probas realizadas como cuestionarios (escolla múltiple, verdadeiro e falso, encrucillados, etc.) ou ben tarefas de envío de traballos, glosarios de edición colectiva e tarefas de texto en liña.
- Lecturas breves de documentos relacionados cos contidos, que permitan cualificar a capacidade de síntese e comprensión do alumno.
- Lectura de novelas históricas ou cómics ambientados na Roma Antiga.
- Lectura das obras de teatro grecolatino representadas no festival de Lugo-Ourense.
- Busca sobre a romanización de Galicia e os latinismos na prensa.
- No mes de febreiro os alumnos participarán no Concurso de Cultura Clásica Odisea 2020, organizado pola Sección Galega da Sociedade Española de Estudos Clásicos.
- No mes de marzo está prevista unha excursión ó festival de teatro greco-latino Lugo-Ourense 2020, organizado pola Sección Galega da Sociedade Española de Estudos Clásicos.
- Se é posible, participación nos talleres dos Ludi Compostelani e na Xincana Mitolóxica.

Actividades de recuperación

Poderán ser, se o desexan e teñen unha actitude positiva, entre outras, a elaboración de resúmenes das ideas principais de cada unidade, probas de recuperación específicas ou realización de traballos que demostren o grao de adquisición dos obxectivos establecidos.

Reforzos para lograr a recuperación

Os alumnos que teñan que recuperar a materia farán unha proba final onde será necesario recuperar as avaliacións suspensas. Non se fará exame de recuperación cada avaliación.

Tratamento do fomento da lectura

Dentro dos cursos de Cultura Clásica de 3º ESO os alumnos deberán ler as obras de teatro grecolatino que serán representadas no festival de Lugo-Ourense ou ben calquera libro relacionado coa materia, cómics, contos de medo.... Para iso contamos con varios exemplares da biblioteca e cos que reciben os alumnos.

As novelas históricas e cómics ambientados no Mundo Clásico complementarían este apartado.

Medidas de atención á diversidade

A extensión da escolaridade obrigatoria e os cambios operados na sociedade intensifican a diversidade nos centros: as diferenzas de orixe e traxectoria escolar do alumnado son variadas e tamén son variadas as expectativas cara o sistema educativo. É indiscutible que hai unha necesidade de atención aos diversos intereses, capacidades e motivacións. As Unidades Didácticas de Latín de 4º de ESO ofrecen unha información básica e un desenvolvemento monográfico, que permite administrar os contidos en función dos coñecementos e expectativas do alumnado. Aqueles contidos que non se consideran imprescindibles para a consecución dos obxectivos/capacidades, sepáranse dos que son esenciais.

As actividades neste campo serán:

- ∴ de consolidación das aprendizaxes básicas para alcanzar os obxectivos plantexados.
- ∴ de organización dos coñecementos de maior dificultade, priorizando as habilidades procedimentais.
- ∴ de investigación, para os alumnos máis interesados.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN. CONTIDOS MÍNIMOS. CULTURA CLÁSICA 3 DE ESO

Haberá un exame por avaliación onde poderán aparecer cuestión sobre os contidos do libro e material audiovisual visto na clase. Incidirase especialmente en mitoloxía con probas de acabar unha historia ou encher ocos nun texto, recoñecemento de deuses nas artes plásticas, etimoloxías de uso frecuente de orixe grecolatina etc.

A nota final de Curso calcularase tendo en conta a media das tres avaliacións e axustando posteriormente a nota. A nota media de aprobado é un 5.

Nas avaliacións terase en conta, ademais das probas obxectivas, o traballo e a actitude do alumno: a súa participación na resolución dos diferentes exercicios que se realicen ou corrixan durante as clases, a publicación nos blogs e demais espazos na rede, a entrega dos traballos esixidos e as presentacións ante o resto da clase.

A copia nos exames, a non realización dos traballos encomendados e a non presentación do material didáctico na aula poderán implicar a avaliación negativa do alumno.

Crterios de avaliación

O alumno deberá ser capaz de:

1. Identificar en textos traducidos de autores clásicos e modernos, despois de resumilos, aspectos históricos ou culturais.
2. Localizar no tempo e no espazo as etapas básicas das culturas grega e romana e os seus feitos máis relevantes, os elementos de cambio e continuidade e as relacións con outras culturas coetáneas.
3. Identificar as formas básicas de organización social e política de Grecia e de Roma e a súa continuidade no mundo de hoxe.
4. Localizar no espazo xeográfico as civilizacións grega e romana, así como recoñecer os elementos relevantes do patrimonio arqueolóxico e artístico na Gallaecia e Hispania.
5. Distinguir nas diversas manifestacións literarias, artísticas e, incluso, científicas de todos os tempos, a mitoloxía clásica como fonte de inspiración.
6. Identificar elementos do legado lingüístico común das linguas románicas actuais. Recoñecer o vocabulario grecolatino nas linguas modernas.
7. Recoñecer os trazos esenciais de cada xénero literario.
8. Identificar aspectos significativos da achega da cultura clásica á civilización occidental no campo do pensamento, da ciencia e da técnica.
9. Valorar criticamente a herdanza dos clásicos e as posibilidades de influencia no mundo actual, establecendo relacións entre algúns dos valores, disposicións e costumes.
10. Manexar recursos que permitan elaborar, coa axuda do profesorado, un traballo temático sinxelo sobre calquera aspecto da produción artística e técnica, a historia, as institucións, ou a vida cotiá en Roma.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN. CONTIDOS MÍNIMOS. LATÍN 4º ESO

- :- Habará unha proba cada vez que se acabe un tema do libro de texto con cuestións principalmente de dita unidade, excepto o primeiro tema introductorio que será conxunto co tema dous. Habará preguntas sobre cousas vistas na clase.
- :- Na segunda avaliación haberá 3 probas, sempre que o tempo e a dinámica da clase o permita.
- :- Na terceira avaliación haberá 3 probas, sempre que o tempo o permita, pois este ano a terceira avaliación é a máis curta.
- :- Nas probas de avaliación primarán en porcentaxe os contidos lingüísticos de morfoloxía, sintaxe e léxico sobre os contidos culturais. (70%,30% aproximadamente)
- :- A nota final de Curso calcularase tendo en conta a media das tres avaliacións e axustando posteriormente a nota en porcentaxe 25%, 35%, 40%.
- :- Nos exames terase especial coidado en que ademais de tradución apareza tamén a análise morfosintáctica.
- :- Nas avaliacións terase en conta, ademais das probas obxectivas, o traballo e a actitude do alumno: a súa participación na resolución dos diferentes exercicios que se realicen ou corrixan durante as clases, a publicación na web e demais espazos na rede, a entrega dos traballos esixidos e as presentacións ante o resto da clase.
- :- A copia nos exames, a non realización dos traballos encomendados e a non presentación do material didáctico na aula poderán implicar a avaliación negativa do alumno.

O alumno deberá ser capaz de:

- :- Identificar en textos traducidos de autores clásicos e modernos, despois de resumilos, aspectos históricos ou culturais. Este criterio pretende verificar a capacidade de comprender o contido dun texto, identificar acontecementos, personaxes e aspectos da civilización romana, e relacionar os datos do texto con referentes actuais.
- :- Distinguir nas diversas manifestacións literarias e artísticas de todos os tempos a mitoloxía clásica como fonte de inspiración e recoñecer no patrimonio arqueolóxico as pegadas da romanización. Este criterio trata de comprobar se se identifican os principais elementos da mitoloxía clásica e o patrimonio arqueolóxico romano en diversos contextos expresivos, textos literarios e iconografía de calquera tipo, se se comprende o seu significado específico e se se advirte o seu valor como fonte de inspiración.
- :- Identificar compoñentes de orixe grecolatina en palabras da linguaxe cotiá e no vocabulario específico das ciencias e da técnica, e explicar o seu sentido etimolóxico. Este criterio trata de comprobar a capacidade de recoñecer os formantes gregos e latinos en diferentes contextos lingüísticos e producir definicións etimolóxicas de termos cotiáns, científicos e técnicos.
- :- Recoñecer latinismos e locucións usuais de orixe latina incorporadas ás linguas coñecidas polo alumno e explicar o seu significado en expresións orais e escritas. Este criterio pretende verificar se o alumnado identifica e comprende as expresións latinas integradas nas linguas modernas e se é capaz de utilizalas de xeito coherente.
- :- Recoñecer os elementos morfolóxicos e as estruturas sintácticas elementais da lingua latina e comparalos cos da propia lingua. Con este criterio trátase de constatar a comprensión do funcionamento básico da lingua latina e a capacidade de establecer analogías e diferenzas con elementos e estruturas da súa propia lingua.
- :- Traducir textos breves e sinxelos e producir, mediante retroversión, oracións simples utilizando as estruturas propias da lingua latina. Este criterio intenta comprobar se as alumnas e os alumnos asimilaron as estruturas morfolóxicas e sintácticas elementais da lingua latina e se son capaces de recoñecelas para realizaren traducións directas ou inversas de textos elaborados de escasa dificultade. Traballarase a expresión oral e escrita.
- :- Manexar recursos que lle permitan ao alumnado elaborar, guiado polo profesorado, un traballo temático sinxelo sobre calquera aspecto da produción artística e técnica, a historia, as institucións, ou a vida cotiá en Roma. Este criterio quere comprobar se o alumnado é quen de buscar información en fontes e formatos diversos, seleccionala, organizala e, despois da elaboración dun texto, expresala con orde, coherencia e cohesión

CRITERIOS DE AVALIACIÓN. CONTIDOS MÍNIMOS. LATÍN 1º DE BACHARELATO

Na primeira avaliación haberá tres exames e dous traballos de lectura e pronunciación.

Na segunda avaliación haberá tres exames e dous traballos de romanización da cidade e búsqueda de información dalgún personaxe latino de interese.

Na terceira avaliación haberá dúas ou tres probas dependendo da marcha do curso e non haberá traballos.

Tamén se poderá facer alguna proba on-line.

Para os alumnos que non superen a terceira avaliación ou non lles dea a media, haberá un exame especial de recuperación.

A nota final de Curso calcularase tendo en conta a media das tres avaliacións e axustando posteriormente a nota dacordo co que se especifica nos seguintes párrafos. (25%,35% e 40%)

Nas avaliacións terase en conta, ademais das probas obxectivas, o traballo e a actitude do alumno: a súa participación na resolución dos diferentes exercicios que se realicen ou corrixan durante as clases, a publicación nos nosos espazos na rede, a entrega dos traballos esixidos e as presentacións ante o resto da clase.

A copia nos exames, a non realización dos traballos encomendados e a non presentación do material didáctico na aula poderán implicar a avaliación negativa do alumno.

O alumno deberá ser capaz de:

- ∴ Comprender e ser capaz de traducir textos latinos breves e sinxelos, orixinais, adaptados ou elaborados, coa maior fidelidade posible.
- ∴ Recoñecer en textos latinos sinxelos os elementos básicos da morfoloxía regular e da sintaxe da oración, en función da comprensión do texto latino, apreciando variantes e coincidencias con outras linguas coñecidas, especialmente co galego e co castelán.
- ∴ Ler e comentar textos traducidos de diversos xéneros ou referentes ao mundo romano e distinguir aspectos históricos e culturais contidos neles.
- ∴ Recoñecer no léxico do galego, do castelán e doutras linguas faladas na Península palabras de orixe latina e analizar a súa evolución fonética, morfolóxica e semántica, así como deducir regras básicas de derivación e composición.
- ∴ Identificar os aspectos máis importantes da historia do pobo romano e da súa presenza no noso país e recoñecer as pegadas da cultura romana en diversos aspectos da civilización actual.
- ∴ Planificar e realizar, seguindo as pautas do profesorado, algún traballo de investigación sobre a presenza do mundo romano no contorno, consultando as fontes directas (restos arqueolóxicos, epigrafía, textos antigos) e utilizando as TIC como ferramenta de organización e comunicación dos resultados.
- ∴ Comentar narracións didácticas, novelas históricas, bandas deseñadas ou películas documentais e de ficción relativas ao mundo romano.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN. CONTIDOS MÍNIMOS. LATÍN 2º DE BACHARELATO

- :- Primeira avaliación: haberá dúas probas de tradución con comentario gramatical (un texto ou oracións soltas e outro de Eutropio), outra de literatura e outra de topónimos e latinismos.
- :- Segunda avaliación: haberá dúas probas de tradución con comentario gramatical (un texto de Eutropio e/ou outro de Fedro), outra de civilización latina e literatura e outra de topónimos e latinismos.
- :- Terceira avaliación: ademais dunha proba de tradución con comentario gramatical (Eutropio ou Fedro), outra de literatura outra de topónimos e latinismos e outra de Derivación-Composición culta, realizarase un exame final semellante ás probas de acceso á universidade, que se avaliará como se explica no cadro inferior.

Traducción (verso/prosa)	Cuestión gramatical	Literatura latina	Cuestións mundo clásico
6	1	1,5	0,75 (dúas)

- :- A nota final de Curso calcularase tendo en conta a media das tres avaliacións e axustando posteriormente a nota (25%,35%,40% primeira, segunda e terceira avaliación, respectivamente)
- :- Nas avaliacións terase en conta, ademais das probas obxectivas, o traballo e a actitude do alumno: a súa participación na resolución dos diferentes exercicios que se realicen ou corrixan durante as clases, a publicación nos blogs e demais espazos na rede, a entrega dos traballos esixidos e as presentacións ante o resto da clase.
- :- A copia nos exames, a non realización dos traballos encomendados e a non presentación do material didáctico na aula poderán implicar a avaliación negativa do alumno.

O alumno deberá ser capaz de:

- :- Comprender e traducir de forma coherente textos latinos pertencentes a diversos xéneros literarios.
- :- Recoñecer en textos latinos orixinais os elementos básicos da morfoloxía regular e da sintaxe da oración, en función da comprensión do texto latino, apreciando variantes e coincidencias con outras linguas coñecidas, especialmente co galego e co castelán.
- :- Comparar o léxico latino co das outras linguas de uso do alumnado, identificando os seus compoñentes e deducindo o seu significado etimolóxico.
- :- Realizar comentarios de textos traducidos, analizar as estruturas e trazos literarios deles e recoñecer o papel da literatura clásica nas literaturas occidentais.
- :- Planificar e realizar traballos monográficos manexando fontes de diversos tipos (restos arqueolóxicos, inscricións, índices, léxicos, traballos específicos, etc.) e utilizando as tecnoloxías da información e a comunicación como ferramenta de organización e comunicación dos resultados.
- :- Ler obras da literatura latina traducidas.

Instrumentos e procedementos de avaliación

A posta en práctica de tódolos principios anteriormente expostos será o motor á hora de avaliar primeiro e de elaborar posteriormente diferentes propostas de mellora do Programa, tendo en conta ademais a voz daqueles axentes que contribúan á súa mellora. Adxuntamos a táboa suxerida a tal efecto, que nos servirá de guía nesta función.

ADECUACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA		RESULTADOS ACADÉMICOS	PROPOSTAS DE MELLORA
Preparación da clase e dos materiais didácticos	Hai coherencia entre a programación e o desenvolvemento das clases.		
	Existe unha distribución temporal equilibrada.		
	O desenvolvemento da clase adecúase ás características do grupo.		
Utilización dunha metodoloxía adecuada	Tivéronse en conta aprendizaxes significativas. Considérase a interdisciplinidade (en actividades, tratamento dos contidos etc.).		
	A metodoloxía fomenta a motivación e o desenvolvemento das capacidades do alumno/a.		
Regulación da práctica docente	Grao de seguimento dos alumnos.		
	Validez dos recursos utilizados na clase para as aprendizaxes.		
	Os criterios de promoción están acordados entre os profesores.		
Avaliación das aprendizaxes e información que deles se lles dá aos alumnos e ás familias	Os criterios para unha avaliación positiva atópanse vinculados aos obxectivos e aos contidos.		
	Os instrumentos de avaliación permiten rexistrar numerosas variables da aprendizaxe.		
	Os criterios de cualificación están axustados á tipoloxía de actividades planificadas.		
	Os criterios de avaliación e os criterios de cualificación déronse a coñecer.		